

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE AKTÖRLERİNİN 6284 SAYILI KANUNA BAKIŞI: ERZURUM ÖRNEĞİ

Enes KELEŞ*

Songül SALLAN GÜL**

ÖZET

1970'lerle giderek güç kazanmaya başlayan feminist hareketle birlikte kadına yönelik şiddet olgusu toplumsal ve politik gündeme taşınmıştır. Türkiye'de 1980 ve 1990'lı yıllarda konu bir tabu, aile içi bir mesele olmaktan çıkmış, mücadele ulusal ve uluslararası boyutta yeni gelişmelere olanak tanımıştır. Kadına yönelik şiddetin türlerinden biri olan aile içi şiddetle mücadelede dayanışma merkezleri ve sığınaklarla başlayan süreç yasal ve kurumsal gelişmelerle güçlenmiştir. Kadına yönelik şiddet, cinsiyet ve güçten kaynaklanan ve erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyet ve kontrolünü sürdürme ideolojisi olan ataerkil kültüre dayanır. Bu nedenle önleyici politikalar arasında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı ve koruyucu politikalar ve hukuki zemin gereklidir. Bu da kadının insan hakları bağlamında şiddetten korunma ve yaşam hakkının sağlanarak kurumsal uygulamaların izlenmesini zorunlu kılar. Türkiye'de yasal bağlamda 1998 yılında 4320 sayılı yasayla önemli bir adım atılmıştır. Ancak yasa ve uygulamasındaki eril bakışın yol açtığı sorunların giderilmesi amacıyla 2012 yılında 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye'de siyasi iradenin 2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi nedeniyle günümüzde 6284 sayılı kanun, kadına karşı şiddetle mücadelenin temel yasal güvencesini oluşturmaktadır. Yasa kadına yönelik şiddetle mücadele çok aktörlü bir yapı ortaya koymaktadır. Aile Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ilgili kuruluşları (sığınmaevleri ve ŞÖNİM'ler), kolluk kuvvetleri, sivil örgütler (kadın STK'lar) ve hukuki kurumlar (Aile mahkemeleri ve barolar gibi) yasanın uygulayıcı ve denetleyici kurumlarıdır. Ayrıca iller düzeyinde sürecin izlenmesi için il koordinasyon kurulları da oluşturulmuştur. Benzer biçimde 1990'lı yıllarla birlikte belediye ve bağımsız kadın örgütlerinin öncülüğünde

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD.
eneskeles1986@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6897-300X

** Prof.Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
songulgul@sdu.edu.tr ORCID: 0000-0003-1107-7372

Makale geliş tarihi: 20 Kasım 2024 **Makale kabul tarihi:** 31 Aralık 2024

Atıf önerisi: Keleş, Enes, "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Aktörlerinin 6284 Sayılı Yasaya Bakışı: Erzurum Örneği", *Ankara Barosu Dergisi*, Cilt 83, Sayı 1, Ocak 2025, s.1-XXX. DOI: 10.30915/abd.1588888.

açılan ilk kadın sığınmaevlerini kamusal kadın konukevleri izlemiş ve sayıları günümüzde 149'a ulaşmıştır. Ancak gerek 6284 sayılı yasa, gerekse acil yardım hatları ve gerekse sığınmaevleri gibi koruyucu ve önleyici kurumsal gelişmelere karşın kadına karşı şiddet önlenememektedir. Bu da yasalar kadar ilgili kurumların ve uygulayıcı aktörlerinin sorgulanmasını gerektirmektedir. Yasaya bakış açısı ve uygulama pratiklerinin neden etkin mücadele sağlamadığı sorusunun da yanıtlanması bağlamında bu çalışma Erzurum ili örneğinde konuyu değerlendirmektedir. Erzurum il koordinasyon komisyonunda yer alan aktörlerle yapılan görüşmeler neshinde 6284 sayılı yasa sorgulanmaktadır. Nitel araştırma yöntemi çerçevesinde derinlemesine görüşmeler Mart-Ekim 2024 tarihlerinde gerçekleştirilmiş ve çalışma 23 katılımcının katkılarıyla tamamlanmıştır. 6284 sayılı yasanın uygulayıcı ve denetleyici aktörlerinin gözünden yasa, şiddeti önleyici niteliği ve görüşmecilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik görüşleri temelinde sorgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, şiddetle mücadele aktörleri, 6284 Sayılı Kanun

PERSPECTIVE OF ACTORS IN COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN ON LAW NO. 6284

ABSTRACT

With the feminist movement gaining strength in the 1970s, the issue of violence against women was brought forth in social and political discussions. In Turkey, during the 1980s and 1990s, this topic shifted from being a taboo and private family matter to one that enabled new developments on both national and international levels. The fight against domestic violence, a form of violence against women, began with the establishment of solidarity centers and shelters, later reinforced by legal and institutional advancements. Violence against women stems from a patriarchal culture that derives from gender and power dynamics, upholding men's dominance and control over women. For this reason, preventive policies require a legal framework and policies that promote and protect gender equality. In the context of women's human rights, this also necessitates measures to protect women from violence, ensure their right to life, and monitor institutional practices. In Turkey, a significant step was taken in 1998 with Law No. 4320. However, to address issues arising from the male-centric perspective in the law and its implementation, the Law on the Protection of the Family and the Prevention of Violence

Against Women (Law No. 6284) and the Istanbul Convention were adopted in 2012. Due to the political decision to withdraw from the Istanbul Convention in 2021, Law No. 6284 now serves as the primary legal safeguard in combating violence against women in Turkey. This law establishes a multi-actor framework for combating violence against women. The Ministry of Family and Social Services and its related institutions (such as shelters and Violence Prevention and Monitoring Centers-ŞÖNİM in Turkish), law enforcement, civil organizations (women's NGOs), and legal bodies (such as family courts and bar associations) are the law's implementing and monitoring institutions. Additionally, provincial coordination boards have been formed to oversee the process at the local level. Following the first women's shelters, which were pioneered by municipalities and independent women's organizations in the 1990s, public women's shelters have now reached a total of 149. However, despite protective and preventive institutional developments such as Law No. 6284, emergency hotlines, and shelters, violence against women remains unresolved. This calls for scrutiny not only of the laws but also of the relevant institutions and implementing actors. In addressing why perspectives on the law and its implementation practices have not led to an effective struggle against violence, this study evaluates the subject with the case of Erzurum. Interviews conducted with actors on the Erzurum Provincial Coordination Commission examined Law No. 6284. Using a qualitative research method, in-depth interviews were conducted between March and October 2024, and the study was completed with the contributions of 23 participants. The law's preventive capacity and the interviewees' views on gender equality are questioned from the perspectives of those who implement and monitor Law No. 6284.

Keywords: violence against women, gender inequality, actors in combating violence, Law No. 6284

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet toplumsal olduğu kadar, politik bir sorundur. Çok boyutlu ve çok aktörlü mücadele edilmesi gerekir ve özünde toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin bir sonucudur. Kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen cinsiyet temelli bir şiddettir. Altınay ve Arat'ın¹ da belirttiği gibi toplumsal olarak tanımlı kadınlık ve erkeklik rollerine dayalı olarak ev, sokak, iş yeri, okul gibi ortamlarda yaşanan şiddet türleri, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kapsamı çerçevesinde değerlendirilir. Kadının onayı ve isteği dışında kadının iradesine, ruhuna, bedenine, hak ve özgürlüklerine, inanç ve değerlerine yönelik korkutucu, tehdit edici, baskıcı, zarar verici, istismar edici davranışlar ve söylemler kadına yönelik şiddetin öğeleridir².

“Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesinde (İstanbul Sözleşmesi)³” kadına karşı şiddeti, kamusal ya da özel hayatta gerçekleşmesine bakmaksızın, bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık olarak değerlendirir. Sözleşmeye göre, şiddet uygulama bulunma tehdidi, zorlama ve sor kullanma, özgürlüğü rastgele kısıtlama da dahil olmak üzere, “kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri” kadına yönelik şiddet eylemini oluşturur. Şiddet kadınların toplumun tüm alanlarında erkeklerle eşit şekilde var olmalarını engelleyen veya engellemeye yol açan en önemli sorunlardan biridir. Coğrafi, ekonomik, kültürel hiçbir sınır tanımaksızın tüm dünyada yaşanan kadına yönelik şiddet, kadınların insan olmalarından kaynaklanan haklarını kullanmalarını ve bu haklardan yararlanmalarını önemli ölçüde engellemekte; temel haklardan olan yaşama hakkı, özgürlük hakkı, sağlık hakkı gibi haklarını ihlal etmekte veya pratikte geçersiz kılmaktadır (KSGM 2016:2). Bu nedenle toplumsal cinsiyet temelli kadına yönelik şiddetle mücadele, On Birinci Kalkınma Planının⁴ politika ve tedbirlerinde belirtildiği gibi (md 602.); kadınları şiddetten korumak, aynı zamanda erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü

¹ Ayşe G. Altınay ve Yeşim Arat, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, 2. Baskı, İstanbul, 2008, s.15.

² Kristin L. Anderson, Gender, Status, and Domestic Violence: An Integration of Feminist and Family Violence Approaches of Domestic Violence, Routledge, Journal of Marriage and Family, Vol. 59, No. 3 (Aug., 1997), ss.655-669, s.657; Songül Sallan Gül, *Türkiyede Kadın Sığınmaevleri, Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?*, Bağlam Yayınları, Genişletilmiş 3. Baskı, Nisan, 2021, ss.11-13.

³ Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi - No. 210, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*, İstanbul, 11.V., 2011.

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf (Erişim Tarihi: 18.09.2024)

istismarın önlenmesini de beraberinde getirecektir. Yine On İkinci Kalkınma Planında⁵ vurgulanan (md 723.) aile içi şiddetin nedenlerini belirleyerek, önleyici önlemleri güçlendirmek amacıyla kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içinde kapsamlı projeler geliştirmesi şiddetle mücadelede önemlidir. Ayrıca toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılma etkisi göz önüne alındığında, yasanın bilinirliğini artırmak koruyucu ve önleyici hizmetlerinin etkinliğini de artıracaktır. Çünkü kadına yönelik şiddet, özellikle ailede kız çocuklarına yönelik şiddeti de kapsamaktadır. Ataerkil toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilme sürecinin eril niteliği kız çocukların ve kadınların haklar alanını ve yaşamının tüm boyutlarını belirlemektedir. Bir başka ifadeyle kız çocuklarına yönelik şiddet, ailede sahip olunacak çocuğun cinsiyetinden, kız bebeklerin ve çocukların öldürülmesine, kız çocuklarının cinsel istismarına, flörtte şiddetinden zorla evlendirilmeye pek çok gelenek ve uygulama pratiklerine karşı mücadeleyi gerekli kılacaktır⁶.

Kandiyoti'nin⁷ dikkat çektiği gibi kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddeti önlemek kadınların modern yurttaşlık haklarının önündeki engellerin kaldırılmasına da öncülük edecektir. Kadınların erken yaşta evliliklerinin önlenmesi, eğitim ve çalışma haklarının önündeki engellerin kaldırılması ve her tür istismardan korunarak güçlenmeleri için çok boyutlu bir mücadele gereklidir. Çünkü şiddet sarmalı iç içe geçen şiddet türlerinin bir arada yaşanmasıyla ortaya çıkabilmekte ve kadınların yaşam olanak ve fırsatlarını belirleyebilmektedir. Bu nedenle şiddet her ne kadar fiziksel bir müdahale olarak algılansa da farklı boyutları ve türleri olan kapsamlı eylemlilikleri kapsayabilmektedir. Dolayısıyla kadınlar yalnızca fiziksel şiddete maruz kalmamakta, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddetin yanı sıra günümüz koşullarında siber/dijital şiddet ve son yıllarda artış gösteren ısrarlı takip de kadına yönelik şiddetin yeni türleri olarak yaşanabilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin verilerinin çok az kısmının kayıt altına alınabildiği düşünüldüğünde mücadelenin çok boyutlu sürdürülmesi gereklidir. Nitekim Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı⁸ (FRA) verileri şiddet vakalarının sadece %13'ünün rapor edildiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de bildirim oranı %11'lere⁹ düşmektedir. Şiddetin gerçekleştiği ilişkiyi

⁵ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2024-2028), https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf (Erişim Tarihi:18.09.2024)

⁶ Sallan Gül, *Türkiyede Kadın Sığınmaevleri*, op.cit., s.37.

⁷ Deniz Kandiyoti, *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar, Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, Metis Yayınları, 6. Baskı, Kasım, 2019, s.17.

⁸ FRA, *European Union Agency for Fundamental Rights, Violence Against Women: An EU-Wide Survey*, Survey Methodology, Sample And Fieldwork,2014. <http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-technical-re>, (Erişim Tarihi: 28.09.2023)

⁹ KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*, Ankara, Aralık, 2014.

bitiren kadınların dahi hala risk altında olduğu, her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördüğüne dikkat çekmektedir. Eşi şiddetine maruz kalan kadınların %42'sinin hamile iken de şiddet gördüğü ifade edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2021 yılında yayınladığı rapora¹⁰ göre de 15 yaş üzerinde yaşamın herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu kişi (partneri) tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadın oranları %26'dır. Türkiye'de ise, konu 1980'lerle birlikte tabu olmaktan çıkmaya başlamış ve konuya ilişkin araştırmaların yapılması ise, 1990'larla olanaklı olmuştur. Günümüzde bile şiddet konusundaki veriler 1990 ve 2010'lardaki sınırlı çalışmalara dayanmaktadır. Yakın zamanda kamusal nitelikli ve büyük ölçekli sağlıklı ve kapsamlı verilere ulaşmak ise, oldukça zordur. Bağımsız kadın kuruluşlarının ve araştırmacıların çabaları da sınırlı kalmakta, buzdağının görünen yüzündeki rakamlara ulaşılabilmektedir.

MORÇATI Kadın Sığınağı Vakfı tarafından 1.259 kadınla 1990 ve 1996 yılları arasında yapılan araştırma şiddet ortamında yaşayan kadınların oranı %88.2'dir¹¹. Ankara ilindeki gecekondularda yaşayan kadınlar üzerinde 1995 yılında yapılan bir başka araştırmada kadınların %97'sinin kocasının saldırısına maruz kaldığını göstermiştir¹². Altınay ve Arat tarafından gerçekleştirilen araştırmada¹³ ise, her üç kadından birinin fiziksel şiddet gördüğü ortaya konulmuştur. Kamusal veri kapsamında en kapsamlı çalışma KSGM tarafından 2014 yılında yaptırılan araştırmadır ve Türkiye'de her 10 kadından 4'ü eşinin veya birlikte olduğu erkeğin fiziksel şiddetine maruz kaldığı görülmektedir. Yine evli kadınların %12'si yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete uğramaktadır. Benzer biçimde hayatlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddet/istismara uğrayan kadınların oranı da %44 ve ekonomik şiddete uğrayan kadınların oranı da %30'dur¹⁴. Türkiye'de 2016, 2017 ve 2018 yıllarında 726'sı polis, 206'sı jandarma kayıtlarına geçen toplam 932 kadın cinayeti işlenmiştir¹⁵. 2016-2020 yılları arasında aile içi ve kadına karşı şiddet nedeniyle öldürülen kadın

¹⁰ WHO, *Violence Against Women Prevalence Estimates 2018*, WHO, On Behalf Of The United Nations Inter-Agency Working Group on Violence against Women Estimation and Data (VAW-IAWGED), <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/341337/9789240022256-eng.pdf?Sequence=1> Erişim Tarihi:03.10.2024

¹¹ Morçatı, *Geleceğin Elimde*, Morçatı Yayınları, , Kadın İnceleme Dizisi:2, Yayına Hazırlayan: Morçatı Kolektifi, Mart 1998, s.35

¹²Yakın Ertürk, *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddet Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Yakın Ertürk'ün Türkiye Ziyaretlerine İlişkin Raporu*, İnsan Hakları Ortak Platformu Yayını 2007, s.10. www.ihop.org.tr/doya/YE/yeturkiyerapor.pdf, (Erişim Tarihi: 06.11.2022)

¹³ Altınay ve Arat, *op.cit.*, s.10.

¹⁴ KSGM, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*, *op.cit.*, s.7-14.

¹⁵ Coşkun Taştan ve Aslıhan Küçük Yıldız, *Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler Raporu*, Polis Akademisi Yayınları, Şubat, 2019, s.2.

sayısı toplamda 1.539'dur¹⁶. 2022 yılında TBMM tarafından yayınlanan rapora göre öldürülen kadın sayısı 2021 yılında 307'dir¹⁷. Yine Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun raporuna¹⁸ göre 2021 yılında erkekler tarafından 280 kadın öldürülürken, 217 kadın şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun 2023 yılında hazırladığı rapora¹⁹ göre de 2023 yılında kadın cinayeti sayısı 439'a ulaşmıştır. Araştırmalar kadına yönelik şiddetin bir türü olarak aile içi şiddetin büyük çoğunlukla aynı evde birlikte yaşayan kişiler arasında cinsel ilişki ya da kan bağı ile bağlı bireyler arasında gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Kadına yönelik şiddetin evde önlenmesi ve/veya aile içi şiddetten uzakta bir yaşam arayışında sığınmaevlerinin önemi büyüktür. Ancak 2024 yılında sayı 146 olup, 6284 sayılı yasa kapsamında açılan Şiddeti Önleme Merkezleriyle (ŞÖNİM) birlikte evde kadınların korunamadığı düşünüldüğünde şiddetle mücadelede önemini korumaktadır²⁰. Nitekim 6284 sayılı Kanunun 3. ve 4. maddeleri gereğince evlerinde korunamadığı için tedbir kararı aldırarak kadın sayısı 2012-2016 yılları arasında 69.953'dür²¹ ve sayı giderek de artmaktadır. Pandemi dönemi koşullarına karşın 2020 yılının artan ev içi şiddet vakalarının artması söz konusu olmuş ve kadınlar için koruma karar sayısı bir önceki yıla göre %79 artarak 33.351'e çıkmıştır. Benzer biçimde kadınların şiddet karşısında bildirimde bulunmalarına yönelik uygulamalardan olan ve 2018 yılında başlatılan Kadın Acil Destek (KADES)'e 2020 Kasım ayında 48 bin kadın, acil durumda ihbarda bulunmuştur²². 2023 yılında ise KADES uygulamasını indiren kadın sayısı 6

¹⁶ KSGM, (2021), *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2021, s.30.

¹⁷ TBMM, *Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, Sayı:315, 27. Yasama Dönemi, Mart,2022, s.219. www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss315.pdf, (Erişim Tarihi: 01.11.2022)

¹⁸ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2020, 2021, 2022 ve 2023 Yılı Yıllık Verileri, <https://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/3003/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2021-yillik-veri-raporu>, Erişim Tarihi: 07.11.2022

¹⁹ TKDF, (2023), *Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu 2023 Yılı Raporu*, <https://tkdf.org.tr/bizden-haberler/2023-yili-kadin-cinayetleri-verileri-raporu#:~:text=>

²⁰ Sallan Gül, *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.290-292 ; Ayşe Alican Şen, Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci Ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği, *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 2018, Cilt: 11, Sayı: 22, s.141-161; Bircan Reçber, Türkiye'de Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Etkin Mi?, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi / Journal of Management and Economics Research* Cilt/Volume: 16, Sayı/Issue: 4 Aralık/December 2018, ss.3.

²¹ KSGM, (2016), *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2016.

²² İçişleri Bakanlığı, (2020), Kadın Acil İhbar Sistemi (KADES) ile, İhtiyacınız Olduğu Anda, Güvenlik Güçlerimiz Bir Tıkta Yanınızda, 25.11.2020, <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-acil-ihbar-sistemi-kades-ile-ihtiyaciniz-oldugu-anda-guvenlik-guclerimiz-bir-tikta-yaninizda> (Erişim Tarihi:20.09.2024)

milyona ulaşmıştır²³. Sayısal artışlar kadınlara yönelik tedbir ve koruyucu önlemlerin artırılması ve etkin mücadele için yasanın caydırıcılığının artması gereğini ortaya koymaktadır.

I. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE VE ULUSAL YASALARDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELENİN TEMELLERİ

Kadınların şiddetten korunma hakkı kadınların insan hakları bağlamında ele alınması gereken bir konudur ancak insan hakları alanındaki kapsamlı ilk bildirge olan “Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) dâhil 1979’a (CEDAW)²⁴ kadar hiçbir uluslararası bildirgede ya da sözleşmede kadınların maruz kaldığı hak ihlalleri yer almamıştır. 1970’li yıllarda güçlenen kadın hareketiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa’da kadınların toplumsal hayata eşit katılımını sağlamak amacıyla önemli bazı yasal düzenlemelere gidilmişse de, kadına yönelik şiddet olgusu ilk kez Meksika’da düzenlenen 1975 Uluslararası Kadın Yılı Konferansında dile getirilmiştir. Kadınların toplumsal yaşama eşit katılımı ve cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması gerektiği vurgusu bir dönüm noktası olmuştur. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi’nin öncülüğünde 1980’lerden itibaren yapılan konferanslar, kadına yönelik şiddetin küresel bir sorun olarak ele alınmasına da olanak sağlamıştır²⁵. 1985 yılında Nairobi’de gerçekleştirilen Dünya Kadın Konferansı Sivil Toplum Formunda kadına yönelik şiddet ilk kez aktivist kadınlarca dile getirilmiştir. 1986-1989 yıllarında “Birleşmiş Milletler kadına yönelik ev içi şiddet” konulu uzman toplantıları gerçekleştirilmiş, 1992 yılında CEDAW 19 No’lu tavsiye kararı ile Sözleşmeye taraf devletlere, kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüğü getirilmiştir. Cezalandırıcı önlemler de dâhil olmak üzere etkin yasal düzenlemelerin yapılması; kadınları aile içi şiddet ve istismar, cinsel saldırı ve işyerinde cinsel taciz gibi her tür şiddetten koruyacak medeni hukuk çareleri ve telafi edici araçların geliştirilmesi ortaya konmuştur. Yine sığınmaevleri, danışmanlık ve destek hizmetlerini

²³ Yeni Gün Gazetesi, (2024), İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, KADES uygulamasını indiren kadın sayısının 6 milyona yaklaştığını söyledi, Yenigün Gazetesi; 08.03.2024, <https://www.muglayenigun.com/kades-uygulamasini-indiren-kadin-sayisi-6-milyona-yaklasti/>, (Erişim Tarihi:10.09.2024)

²⁴ Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olan insan hakları sözleşmesinden biridir. Sözleşme BM Genel Kurulu tarafından 19 Aralık 1979 tarih ve 34/180 sayılı kararla kabul edilmiş ve 1 Mart 1980 tarihinde imzaya açılmıştır.

²⁵ Altınay ve Arat, *op.cit.*, s.25-29; Nazan Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Mart-Nisan, 2012, Sayı: 99, ss.357-380.; Songül Sallan Gül ve Ayşe Alican, Türkiye’de Aile İçi Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevleri ve Sığınmaevlerinin Unutulan Yüzü Çocuklar, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, II. Cilt, Ankara 2012, s.630-642; Yakın Ertürk, *Sınır Tanımayan Şiddet, Paradigma, Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu*, 1. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2015; Alican Şen, *op.cit.* s.144-145.

içeren, şiddet mağduru ya da risk altında olan kadınları korumaya yönelik yasal düzenlemeler ve kurumsal yapıların geliştirilmesi gereği gündeme taşınmıştır²⁶.

1993 yılında BM Genel Kurulu'nun kısaca Kadına Şiddet Sözleşmesi diye anılan “Kadınlara Yönelik Şiddetin Bertaraf Edilmesi Sözleşmesi” ile kadına yönelik şiddetin uluslararası ölçekte ilk ve tek hukuksal çerçevesi oluşturulmuştur. 1994 yılında da “Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará)” kabul edilmiştir. Ayrıca, 1998 yılında, Türkiye'nin taraf olmadığı, Uluslararası Ceza Mahkemesi sisteminin bir parçası olarak “Roma Statüsü” oluşturulmuş, uluslararası alanda ilk kez cinsel ve cinsiyet temelli birçok suç ceza hukuku kapsamına alınmıştır²⁷. 1999 yılında da CEDAW İhtiyari Protokolü imzalanmıştır (CEDAW 2005). 2000-2013 yıllarında BM Güvenlik Konseyi'nin “Kadın, Barış ve Güvenlik”le ilgili kararı, 2002 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı, 2011: Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 2017 yılında CEDAW Genel Tavsiye 35 yayınlanmıştır.

Avrupa Konseyi tarafından 2011 yılında İstanbul'da imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme” olan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olarak ele alınmasını sağlayan ve bağlayıcı yaptırımlar içeren ilk uluslararası sözleşme olmuştur. Sözleşme, kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu ve şiddetin tüm kadınları orantısız şekilde etkilediğini vurgulamaktadır. Diğer taraftan İstanbul Sözleşmesi kapsamında taraf devletlerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini izlemek amacıyla bağımsız denetim mekanizması (GREVIO) kurulmuş, bu mekanizma ile sözleşmenin etkinliği artırılmıştır²⁸.

Uluslararası alanda yapılan düzenlemeler, kadına yönelik şiddeti önlemeyi hedefleyen hukuki ve toplumsal bir çerçeve oluşturmuştur. Devletler, bu çerçevede kadına karşı şiddeti önleyici yasal düzenlemeler yapmak, kadınlara hukuki ve psikolojik destek sağlamak, sığınma evleri açmak, farkındalık kampanyaları yürütmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik politikalar geliştirmekle yükümlü kılınmıştır. Uluslararası sözleşmelerle birlikte kadına

²⁶ Ali Kuyaksil, Türk Anayasalarında Kadın Hakları Ve Gelişimi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009, Cilt:6, Sayı:11, ss.328-352.; Sallan Gül, *Türkiye Türkiyede Kadın Sığınmaevleri de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.47.

²⁷ Günal Kurşun, *101 Soruda Uluslararası Ceza Mahkemesi*, Ankara, İnsan Hakları Gündemi Derneği, 2011.

²⁸ Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit.*, s.368; Sallan Gül *Türkiye 'de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.53.

yönelik şiddet, ulusal ve uluslararası hukukta ciddi bir insan hakları ihlali olarak ele alınmış, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde önemli adımların atılması için bağlayıcı nitelik taşıması nedeniyle kadınların haklarının korunması ve eşitlik taleplerinin somut adımlara dönüşmesinde önemli rol oynamıştır.

Türkiye’de ise kadına yönelik şiddetle mücadele 1980’lerin ikinci yarısında sivil alanda başlamış, kadın hareketinin çabaları ve aktivist grupların düzenlediği eylem ve kampanyalar süreçte etkin rol oynamıştır. Avrupa Birliği uyum sürecinde artan duyarlılık, kadına yönelik şiddet alanındaki yasal düzenleme ve kurumsallaşma sürecini hızlandırmıştır²⁹. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin Türkiye’deki ilk resmi adım 1985 yılında Türkiye’nin "Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi"ni (CEDAW) imzalamasıyla atılmıştır. Bu adım, feminist hareketin öncülüğünde başlamış ve 1987 yılında "Dayağa Karşı Kadın Dayanışması Kampanyası" ile dikkat çekici bir boyut kazanmıştır³⁰. Bu kampanya, kadına yönelik şiddet konusunun kamuoyunda görünür hale gelmesini sağlamış ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmeyi artırmıştır. 1990’lı yıllarda kadın örgütleri, aile içi şiddete karşı aktif olarak mücadele etmeye başlamış ve bu dönemde çeşitli sığınmaevleri ile kadın dayanışma merkezleri kurulmuş ve devlet ve sivil toplum arasındaki güçlenen ilişki hukuk alanındaki gelişmelere öncülük etmiştir³¹. 1998 yılında kabul edilen "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun", aile içi şiddeti önleme ve şiddetten korumaya yönelik dorudan atılan ilk yasal adım olmuştur. Ancak 4230 sayılı kanun kadını birey olarak korumakta yetersiz kalmış, kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik hükümler içermediği ve usule ilişkin hükümlerin net olmaması nedeniyle sivil toplum kuruluşlarınca eleştirilmiştir.

2001 yılında kabul edilen yeni Türk Medeni Kanunu ile eşler arasındaki eşitliği vurgulayan yeni düzenlemelere gidilmiş, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik önemli adımlar atılmıştır. Medeni Kanun’daki değişiklikler, kadının aile içerisindeki statüsünü güçlendirmiş ve şiddetin kaynağını oluşturan eşitsizliklerin giderilmesine katkıda

²⁹ TBMM, *Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, 2015. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss717-bolum-2.pdf>, (Erişim Tarihi 11.02.2020); Songül Sallan Gül ve Ayşe Alican, Türkiye’de Aile içi Şiddetle Mücadelede, *op.cit.*, s.630-642.

³⁰ Aysel Yıldırım, *Sıradan Şiddet ‘Türkiye’ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, İstanbul: Boyut Kitapları, 1998, s.29; Morçatı, *Feminist dayanışma İle 25 Yıl*, Yayına Hazırlayanlar: Berna Ekal, Ülfet Taylı, 2. Baskı, Kasım, 2021, s.20.

³¹ Morçatı, *Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet*, 1995, <https://morcati.org.tr> (Erişim Tarihi: 11.07.2024); Sallan Gül, *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.108-109; Songül Sallan Gül, Büşra Özen ve Özlem Kahya, Morçatı ve Şefkat-Der Örneğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Rolü, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, ss.199- 226.

bulunmuştur³². Ayrıca, 2004 ve 2010 yıllarında anayasada yapılan değişiklikler de kadına yönelik şiddetle mücadelenin hukuki altyapısını desteklemiş ve 2005 yılında Ceza Kanununda yapılan değişikliklerle kadına yönelik şiddet aileye karşı suç olmaktan çıkarılıp, kadına karşı suç olarak sayılmıştır³³. Ancak kadına yönelik şiddetin bir toplumsal cinsiyet eşitliği sorunu olarak kabul edilmesi İstanbul Sözleşmesiyle gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 2011 yılında İstanbul'da imzaladığı "İstanbul Sözleşmesi" kadına yönelik şiddet kadına yönelik şiddet ve eviçi/aileiçi şiddetin önlenmesini doğrudan konu alan ve yasal bağlayıcılığı olan ilk uluslararası belge olması bağlamındaki önemi büyüktür. Sözleşme, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strasburg'da onaylanan ve 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmıştır. Sözleşmeye ilk imza koyan ve onaylayan ülke de Türkiye olmuş ve 2014 tarihinde 12 ülkenin imzalamasıyla yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme, fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet gibi pek çok şiddet türünü tanımlayarak devletlerin kapsamlı politikalar geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Sözleşmede kadına yönelik şiddetle mücadelede kapsamlı bir hukuki çerçeve sunmuştur. Bu yasa, sadece evli bireyleri değil, aynı zamanda çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını da koruma altına almıştır. Şiddeti önleme, şiddet mağdurunu koruma, şiddet uygulayanı soruşturma ve kadına karşı şiddetin sonlandırılmasına yönelik politikalar konusunda taraf devletlere yükümlülükler vermiştir. Ayrıca uzmanlar grubundan oluşan ve GREVIO adı verilen bir izleme mekanizması kurularak Sözleşmenin taraf devletlerce uygulanmasının izlenmesi de kararlaştırılmıştır. İstanbul Sözleşmesi kapsamında 6284 sayılı Kanun hazırlanmış ve şiddet mağdurlarının korunması ve faillerin cezalandırılmasına yönelik kapsamlı düzenlemelerle şiddetin önlenmesinde etkin rol oynamıştır³⁴. Ancak Türkiye, 2021 yılında İstanbul Sözleşmesi'nden siyasi iradenin çekilmesi nedeniyle kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal dayanak 6284 sayılı yasadır. İstanbul Sözleşmesinin getirdiği yasal zeminde önemli kayıplar söz konusudur. Nitekim 6284 sayılı yasada 'kadına karşı şiddet ve eviçi şiddet' kavramları yerine 'aileiçi şiddet' tanımını kullanılmaktadır. Yasada kadına karşı değil, aile odaklı şiddetin önlenmesi amaçlanmakta ve şiddeti toplumsal cinsiyet temelinde değil, aile üyesine yönelik şiddet olarak ele alınmaktadır. Şiddet, aile üyesi sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır. Aile kavramı da resmi

³² Şener E. Bozkurt, *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*, Uzmanlık Tezi, KSGM, Ankara, 2011, s.49.

³³ Kuyaksil, *op.cit.*, s.346-347; TBMM, *Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, *op.cit.*, s.315.

³⁴ Moroğlu, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*, *op.cit.*, s.374; Sallan Gül *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.97; Human Rights Watch, "Türkiye'de Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddetle, Mücadele Korumadaki Zaafaların Ölümcül Sonuçları", Mayıs, 2022 <http://www.hrw.org> (Erişim Tarihi: 22.10.2022.)

ve dinî sözleşmeye dayalı şekilde yaşayanlarla, birlikte yaşayan çiftler olarak ele alınmaktadır³⁵.

Yasa kapsamındaki koruma kararlarının uygulanmasından sorumlu kamusal birim ve kişiler olarak; mülki amir, aile mahkemesi hâkimi ve kolluk güçleri olan polis merkezleri ve jandarma karakolları sayılmaktadır. İlgili birimler tarafından acil durumlarda koruma tedbir kararlarının alınabileceğinin öngörülmesi günümüzde yasaya ilişkin süreçlerde en çok tartışma yaratan uygulamalardandır. Ayrıca koruyucu tedbir kararı ilgili kişinin talep etmesine bağlı olarak alınabilmektedir. Benzer biçimde tedbir kararları mülki idare amirinden ya da aile mahkemeleri aracılığıyla talep edilebilmektedir. Tedbir kararı en çok 6 ay için alınabilmekte, gerektiğinde uzatılabilmektedir. Süreçte oluşabilecek ihmallerin önlenmesi için de sorumlu kişilere mülki amirlere, güvenlik güçlerine ve aile mahkemeleri hâkimlerine tanınan yetkiler oldukça önemlidir. Mülki idare amirleriyle Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile de işbirliği içerisinde yürütülmesi ve illerde işbirliği içine hızlı karar verilmesine olanak sağlanması amaçlanmıştır. İllerde kadına yönelik şiddeti önleme il koordinasyon kurul/komisyonları kurulmuştur. Bu nedenle 6284 sayılı yasa ve illerde bu amaçla kurulmuş olan il koordinasyon birimlerinde yer alan kişilerin yasaya bakışları ve uygulama pratiklerine ilişkin görüşlerinin araştırılması hukuki cezasızlığın nedenlerinin toplumsal boyutlarının ortaya konması bakımından büyük önem taşımaktadır.

II. 6284 SAYILI YASA KİMİ (AİLE/KADIN) ŞİDDETEN KORUYOR?

6284 sayılı yasa, şiddete maruz kalan/kalma tehlikesi bulunan kadınların korunmasını, şiddet uygulayanların (failin) cezalandırılmasını ve mağdurların yeniden topluma kazandırılmasını amaçlamaktadır. Şiddet maruz kalan ve aile üyesi olan kadınların korunması için alınacak tedbir ve koruma kararlarını içermektedir. Bu kapsamda Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelenin hem yasal zeminini oluşturmakta, hem de farklı boyutlarıyla kadına yönelik şiddetin önlen(ememe)sinin gerekçesi olarak geniş bir tartışma zemini oluşturmaktadır. Tartışmaların başlangıcı yasanın adıyla birlikte başlamış, tasarı süreciyle devam etmiş, içeri ve eksiklerinin yanı sıra aileyi parçaladığına kadar varan bir dizi konuyu gündeme getirmiştir. İlk olarak 6284 sayılı yasanın beklenen başarıyı sağlayamadığı ve bunun da yasanın ismiyle başladığı belirtilmektedir. Yasanın henüz tasarı halindeyken adı “Kadın ve

³⁵ Seher Kırbaş Caniklioğlu, Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun), *Ankara Barosu Dergisi*, [Yıl 2015](#), Sayı: 3, 355 - 378, 01.05.2015, s.372.

Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun” iken, TBMM tarafından onaylanan ve yürürlüğe giren yasanın adı “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu” olmuştur. Yasanın adına "aile" kelimesinin dahil edilmesi, bir taraftan kadına yönelik şiddetin kaynağını açıkça ifade etme konusunda bir "dil sürçmesi" olarak görülebilirken, diğer taraftan kadını ailesinden ayrı bir birey olarak ele almayan ve şiddeti öncelikle aile yapısına zarar verdiği için kontrol etme gereği duyan bir siyasi tercihin sonucu olduğu belirtilmektedir. Kanunun başlığında "kadın" sözcüğünün "aile" ifadesinden sonra gelmesi, özellikle kadına yönelik şiddeti önleme hedefiyle uyumlu bir yaklaşım izlenmediğini göstermektedir³⁶. Yasanın adında ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi ibarelerinin bir arada olmasının da uygulamada karışıklığa yol açtığı belirtilmektedir³⁷.

Kadın aktivistler ve hukukçular yasanın tasarımı sürecini de tartışmaya açmışlardır. 6284 sayılı yasanın beklenen başarı sağlayamadığını ve bunun temel nedenleri arasında politika oluşturma sürecinde paydaşların uyarılarının göz ardı edildiğine dikkat çekmişlerdir. Moroğlu³⁸, 6284 sayılı yasa tasarım aşamasındayken, yasanın olumlu yanları olmasına rağmen, eksiklikleri olduğunu, kadın kuruluşlarının, özellikle kadın hukukçuların uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkların önlenmesine yönelik önerilerinin göz ardı edildiğini vurgulamaktadır. Yasanın hazırlık sürecinde geniş bir kesimin dikkatine sunulduğu ve özellikle kadın örgütlerinin "Şiddete Son Platformu" çatısı altında etkin bir rol oynamışlardır. Ancak, son metin üzerinde bir uzlaşma sağlanmamıştır. Kanunun genelinde toplumsal cinsiyet kavramına ve ataerkil yapıya dair herhangi bir vurgu ya da tanımın bulunmaması da kadın örgütlerinin talebi olmasına karşın göz ardı edilmiş ve yasa eksiklikleriyle çıkarılmıştır³⁹. Bu durum, kanunun yeterince tartışılmadan ve oldukça hızlı bir şekilde yürürlüğe girmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir⁴⁰. Nitekim kanunla ilgili uygulama yönetmeliğinin, kanunun kabul edildiği tarihten yaklaşık bir yıl sonra yürürlüğe girmiş olması da, kanunun alt yapısının

³⁶ Kırbaş Caniklioğlu, *op.cit.*, s.370; Arif B. Özbilen ve Mualla B. Soygüt Arslan, 6284 Sayılı “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”un Değerlendirilmesi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:11 Sayı: 22 Güz 2012/2 s.385.

³⁷ Ayşegül Dalkır Kahveci, *6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Tez No: 544755, Ocak 2019, s.155.

³⁸ Nazan Moroğlu, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*, *op.cit.*, s.374.

³⁹ Kırbaş Caniklioğlu, *op.cit.*, s.370; Ülker Şener, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?*, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Araştırmacı, Yönetişim Etütleri, Mart, 2012, s.3.

⁴⁰H. Kübra Ercoşkun Şenol, *Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme*, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı: 13, 2019, s.427.

yeterince oluşturulmadığını, uygulayıcılarının ve muhataplarının yeterli bilgiye sahip olmadıklarını gösteren temel göstergeler arasındadır.

Yasanın uygulanmasında temel rolü oynayan kolluk kuvvetleri, hakimler ve savcıların kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet temelli olması konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması, yasanın etkisiz kalmasının önemli sebeplerinden biri olarak kabul edilmektedir. Şiddet vakalarında mağdurların ilk başvurduğu yerler genellikle polis ve jandarma birimleridir. Ancak ilgili güvenlik personelinin zor çalışma koşulları altında olduğu da bilinmektedir. Toplumsal huzuru sağlama gibi genel bir görev yürüten personelin, kadına yönelik şiddet gibi özel uzmanlık gerektiren başvuruları değerlendirme konusunda birkaç istisna dışında yeterli eğitim aldığı da söylenemez⁴¹. Şiddet vakalarına çoğunlukla yalnızca bir adli olay olarak yaklaşılması, olayın ciddiyetinin tam olarak kavranmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca kadına yönelik şiddet vakalarının önlenmesinde ilk başvuru noktası olan polis ve jandarma birimlerinde çalışan personelin eğitim durumu ve aldığı özel eğitimler, olayların anlaşılmasında ve çözüm yollarının belirlenmesinde farklılıklar yaratmaktadır. Aslında bu kurumlarda kadına yönelik şiddet konusunda uzman, bilgili ve donanımlı kişilerin görevlendirilmesi elzem⁴² ise de, uygulamada uzmanlaşmaya dayanmayan yapılanma ve aile odaklı cinsiyete dayalı cinsiyetçi roller nedeniyle yasanın koruyucu ve önleyiciliğine direnç gösterilmektedir. Bu durum, sadece emniyete başvuru ve süreçlerinde değil, yargı aşamasında da benzer eksikliklerle yasa etkin uygulanmamaktadır.

Şiddetle mücadelede öncelikli olarak ele alınması gereken öğelerden bir diğeri 6284 sayılı yasanın tanıtımına gereken özenin gösterilmemesidir. 6284 sayılı yasa ne bu yasa kapsamında korunan ne de bu yasayı uygulamak zorunda olan kişi ve kurumlar tarafından yeterince bilinmemektedir⁴³. Yasa ve yasa kapsamındaki tedbirler hala toplumun önemli bir kısmı tarafından bilinmemekte, herhangi bir bilgiye sahip olan kadınların da bu bilgileri yüzeysellikten öteye geçememektedir. Özellikle geleneksel ve muhafazakar yapının varlığını devam ettirdiği kentlerde ve kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar tarafından yasanın bilinirliği, ataerkil aile ve toplumsal yapının etkisi sebebiyle daha azalmaktadır. İlkaracan'a⁴⁴ göre,

⁴¹ Mesut Görücü, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yasal Mevzuat, Emniyet Birimlerindeki Uygulama Ve Antalya Örneği*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Tez No: 523023, Antalya, 2018, s.68.

⁴² Sallan Gül, *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.286.

⁴³ Ercoşkun Şenol, *op.cit.*, s.453.

⁴⁴ Pınar İlkaracan, *Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1998, s.21.

toplumda yazılı olmayan geleneksel ve dini yasalar, günümüzde kadınların önemli bir kısmının günlük yaşamını ve aile içindeki konumunu belirlemekte, hukuk alanında düzenlenen yasalar bu konuda işlevsiz kalmaktadır. Diğer taraftan kurumlar arası koordinasyon eksikliği de yasanın başarısını engelleyen faktörlerden biridir. Kurumlar arasındaki koordinasyon şiddetle mücadelede önemli ilerlemeler kaydedilmesine katkı sağlayacak olan önemli bir noktadır⁴⁵. Kolluk kuvvetleri, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri ve yargı organları arasındaki işbirliğinin zayıf olması, mağdurların yeterli desteği almasını da zorlaştırmaktadır. Alican Şen'in⁴⁶ ŞÖNİM paydaşları üzerinden şiddetle mücadelede birinci derecede sorumluluk alan kurumlarla yaptığı araştırma bulguları her kurumun kendilerinin yasa ve yönetmeliğe uygun iş yaptıklarını ifade ederken, diğer kurumları suçlayıcı ya da eleştiren bir tutum içinde olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan kurumlar arası iletişimdeki kopukluklar, şiddet vakalarının takibini zorlaştırmakta, bu kurumların birbirinden bağımsız ve habersiz hareket etmesi, olayların kayıt altına alınmasında ve mağdura sunulan hizmetlerin sürekliliğinde aksamalara yol neden olmaktadır.

Ayrıca 6284 sayılı yasanın kadınları aşırı koruduğu ve aile birliğine zarar verdiği gibi yanlış algılar da yasanın etkili bir şekilde uygulanmasını zorlaştırmakta ve şiddet mağdurlarının destek almasını engellemektedir. Alican Şen yaptığı araştırmada 6284 Sayılı yasaya getirilen en büyük eleştirilerden birinin aile bütünlüğünü bozan bir yasa olduğu yönündeki muhafazakar ve cinsiyetçi eril algı olduğunu ifade etmektedir⁴⁷. Araştırmada emniyet personelinin çoğunluğu, yasayı bir kazanım olarak görmek yerine, aileyi bozan bir unsur olarak tanımladıklarına dikkat çekmektedir. Yasanın uygulanmasında emniyetin sorumluluklarını yerine getirmesi beklenirken, yorumlama aşamasında geleneksel bakış açılarının ve cinsiyetçi tutumlar devam etmektedir⁴⁸. Dolayısıyla kamu yetkilileri, yasayı aile bütünlüğüne zarar veren bir düzenleme olarak değerlendirebilmekte ve aynı zamanda şiddet mağduru kadınlara karşı suçlayıcı bir tavır sergileyebilmektedir. Bu durum yasanın tam anlamıyla uygulanmasını engellemekte ve şiddetle mücadeleyi de sekteye uğratmaktadır. Bu nedenle yasanın uygulayıcılarının bakış açılarının süreci nasıl etkilediğinin araştırılması hem yasanın etkin uygulanabilmesi hem de kadınların yaşam haklarının korunmasının kültürel engellerinin aşılabilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu makale Erzurum gibi muhafazakar toplumsal ve ailevi değerlerin hakim olduğu bir kentte kadına yönelik şiddetle mücadelenin hem aktörleri

⁴⁵ Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit.*, s.359.

⁴⁶ Alican Şen, *op.cit.*, s.141-161.

⁴⁷ Alican Şen, *op.cit.*, s.152

⁴⁸ Alican Şen, *op.cit.*, s.152

hem de denetimini yapan kurumların temsilcilerinin gözünden konuyu sorgulamaya açmaktadır.

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI

Ülkemizde kadına karşı şiddet ve eviçi ya da yasadaki yer aldığı biçimiyle aileiçi şiddetle mücadelenin yasal çerçevesini oluşturan 6284 sayılı yasanın uygulayıcılarının Erzurum ili örneğinde sorgulanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle yasanın ruhunu ve uygulayıcının bakış açısını anlamak için 'ne ve nasıl' sorularına⁴⁹ odaklanılarak nitel araştırma yöntemi ve araştırma tasarımı belirlenmiştir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacının Erzurum ilinde çalışıyor olması ve şiddetle mücadele eden bir meslek elemanı ve sosyolog olması konunun ve ilin seçiminde belirleyici olmuştur.

Ülkemizin her il ve bölgesinde olduğu gibi Doğu Anadolu'da ve Erzurum'da kadına yönelik şiddet önemli bir toplumsal sorundur. Erzurum gerek muhafazakâr tutumu gerekse geleneksel yaşantısıyla ön plana çıkan bir şehir olduğundan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumların daha fazla hissedildiği bir kenttir. Aydın⁵⁰ tarafından Erzurum'da yapılan araştırmada, Erzurum'da erkek yapının hakim olduğu ve bunun kadınlar tarafından da benimsendiği saptanmıştır. Ataerkil aile değerleri kadınlar ve erkelerin hem aile içi rollerini hem de toplumsal alandaki konumlarını belirlemektedir. Geleneksel ve muhafazakar yapı erkeğin iktidarının toplumsal kabulünü meşrulaştırmaktadır⁵¹. Kadınların sahip oldukları maddi imkansızlıkların yanı sıra eğitim seviyesinin erkeklerden daha düşük olması da kadınların ailede ve diğer pek çok konuda onları ikinci konuma itmektedir. Nitekim TÜİK 2022 yılı Ulusal Eğitim İstatistikleri⁵² verilerine göre Erzurum'da erkeklerin ortalama eğitim süresi 9,9 yılken, kadınlarda bu süre 7,3'tür.

Turhan'ın yine Erzurum'da kadına yönelik şiddet üzerine yaptığı çalışmada⁵³, hastane acil servislerine gelen kadınların %22-35'inin, ev içi şiddet sonucu yaralanma nedeniyle başvuru yaptığı ortaya konmuştur. Kadınların %75,3'ü psikolojik şiddet gördüğünü, %28,3 ü de cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, 15-24 yaş aralığındaki kadınların daha fazla

⁴⁹ Belkıs Kümbetoğlu, *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayınları, Birinci Basım, 2005, s.33.

⁵⁰ Kadir Aydın, Kadınların Düşünce Hayatında Erkeğin Egemenliği: Ev Kadınları Üzerine Bir Araştırma (Erzurum Örneği), *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2018 (Güz), Sayı:4, s.161-186.

⁵¹ Aydın, *op.cit.*, s.183.

⁵² Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 yılı Ulusal Eğitim İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim tarihi: 18.08.2022

⁵³ Ebru Turhan, *Çatışma Yöntemleri Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması Ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Baz Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi*, Uzmanlık Tezi, Tez No: 165442, A.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Erzurum,2005.

şiddete maruz kaldığı görülmektedir⁵⁴. Bu oranlar Erzurum ili özgülünde kadına yönelik şiddetin Türkiye ortalamalarının üstünde olduğunu ve kentte kadına yönelik şiddetle mücadelenin önemini ortaya koymaktadır. Benzer biçimde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun (2020, 2021, 2022, 2023) verilerine göre Erzurum’da 2020 yılında 5, 2021 yılında 1 kadın ve 2022 yılında da 5 kadın, 2023 yılında ise 2 kadın öldürülmüştür. Bu makale kapsamında yapılan araştırmanın yapıldığı 2024 yılının Ocak-Ağustos döneminde Erzurum ilinde 5 kadın cinayeti basına yansımıştır⁵⁵. Açıklanan tüm bu veriler kadına yönelik şiddetin Erzurum ilinde de önemli bir sorun olduğunu ve etkin mücadele aktörlerinin görüşlerinin toplumsal bakışı yansıtması bağlamında yasanın sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Araştırma saha süreci 1 Şubat 2023 tarihinde pilot çalışma ile başlamış ve sorular revize edilmiştir. Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’nun 25.03.2024 tarih ve 147/32 sayılı kararı ile de saha görüşmelerine başlanarak çalışma Ekim 2024 tarihinde tamamlanmıştır. 6284 sayılı Kanun’a dayanılarak hazırlanan “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde tüm illerde olduğu gibi Erzurum ilinde de oluşturulan ‘Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu’na katılım sağlayan kurum ve kuruluşlardan oluşmaktadır. Bu kapsamda Erzurum ilinde komisyon toplantılarına katılan kurumlardan, Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü ve Erzurum İl Jandarma Komutanlığının Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Birimlerinde görev yapan kolluk personelleri, Erzurum Barosuna kayıtlı avukatlar, Erzurum adliyesinde bulunan Aile Mahkemesi Hakimi, Erzurum Büyükşehir Belediyesi’nin Kadın ve Aile ile ilgili birimlerinde görev yapan personelleri, Erzurum Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezi görevlileri ve Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)⁵⁶ Erzurum İl temsilciliği üyeleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

⁵⁴ Turhan, *op.cit.*, s.97-100.

⁵⁵ <https://www.gazetepusula.net/> (20 Şubat2024, 15 Mart 2024, 25 Mayıs 2024, 31 Ağustos 2024 tarihli sayıları)

⁵⁶ Kadın ve Demokrasi Derneği Erzurum İl Temsilciliği’nin, Erzurum ilinde faaliyet gösteren kadın dernek ve vakıfları arasından “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Kordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” toplantılarına katılan sivil toplum kuruluşudur. Dernek 2013 yılında kurulmuş, 2021 yılında Türkiye çapında 51 şubesi (Döndü Büşra Özatalay, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Örgütlerinin Kamu Politikası Yapım Sürecindeki Rolü ve Etkinliği: KADEM ve Mor Çatı Dernekleri Üzerinden Bir Karşılaştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası Bilim Dalı, 2022) ve 2023 yılında da 23 şubesi vardır (Rumeysa Küskü, *Kadın Hakları Söyleminde Yeni Terkipler: Kadın ve Demokrasi Derneği Örneği, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Kasım, Cilt:9, Sayı:3, s.121-137.). Erzurum İl Temsilciliği 5 Haziran 2015 tarihinde faaliyete başlamıştır. Kurulduğu tarihten itibaren “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Kordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” toplantılarına katılmaktadır. 2024 Ekim ayı itibariyle Erzurum KADEM’in 9’u resmi, 115’i gönüllü olmak üzere toplam 124 üyesi bulunmaktadır.

Erzurum Valiliği tarafından 26.08.2020 yılında yayınlanan genelgede⁵⁷; Erzurum’da kadına yönelik şiddetle mücadele alanında çalışan kurum ve kuruluşlar ve ilgili tüm tarafların “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu” tarafından alınan kararlar doğrultusunda çalışmalarını sürdüreceği duyurulmuştur. Aynı genelgede şiddetle mücadelede sorumlu kurum ve kuruluşlar ve sorumlulukları sıralanmıştır. Kurumların sorumluluklarını “güvenlik”, “gizlilik”, “saygı”, “hak temelli yaklaşım” ve “kadının güçlenmesi” ilkeleri doğrultusunda yerine getireceği belirtilmiştir. Bu kurum ve kuruluşların "Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele" alanında üstlendikleri görevleri birbirleriyle koordinasyon içerisinde, eksiksiz ve özenle yerine getirecekleri, yapılan çalışmaların her üç ayda bir toplanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonunda” değerlendirileceği vurgulanmıştır. Bu kapsamda araştırma katılımcıları da, Erzurum ilinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Kurulu üyesi olup aynı zamanda yasanın paydaşları ve uygulayıcısı olan kişilerdir.

Katılımcılar gönüllük temelinde çalışmaya katkı sağlamışlardır. Görüşülen kişilerin üyesi oldukları kurumların ilgili birimlerde çalışan farklı sayılarda personel olduğu ancak bu personeller arasından araştırmaya katkı sağlamayı gönüllü olarak kabul edenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kolluk (emniyet-jandarma) birimlerinin kadına yönelik şiddetle mücadele birimlerinde aktif görevli olan 9 personel, Erzurum Barosuna kayıtlı avukatlar arasında Kadın Hakları Merkezi üyesi 3 avukat ve aile hukuku ve boşanma davaları alanında deneyimleri bulunan 2 avukat olmak üzere toplam 5 avukat, 1 Aile Mahkemesi hakimi, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Erzurum Temsilciliğinin 4 üyesi, Erzurum Büyükşehir Belediyesi adına komisyona katılan 2 görevli ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Merkezi görevlisi 2 öğretim üyesi olmak üzere toplamda 23 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcılar kendi aralarında sıralanacak şekilde kodlanmıştır. Bu bağlamda kolluk personelleri: “KP”, avukatlar: “AV”, Kadın ve Demokrasi Derneği Erzurum Temsilciliği üyeleri: “KADEM”, Erzurum Büyükşehir Belediyesi görevlileri: “BP”, Aile Mahkemesi hakimi “AMH” ve Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyeleri: “AÜP” olarak kodlanmıştır. Araştırma bulguları “Kategorik İçerik Perspektifi⁵⁸” tekniği ile analiz edilmiş ve bu makalede dört kategori değerlendirilmiştir.

⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için Bakınız; <http://www.erkurum.gov.tr/kadina-yonelik-siddetle-mucadale-konulu-genelge-2020>

⁵⁸ Türkiye’de; H. Neşe Özgen, *Van-Özalp ve 33 Kurşun Olayı Toplumsal Hafızanın Hatırlama ve Unutma Biçimleri*, İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları, 2003. İsimli çalışmada ve Cevdet Yılmaz, *Risk Kavramının Farklı*

Tablo 1: Kategorik İçerik Analizi Perspektifi Analizi Akış Şeması (Ana ve Alt Kategoriler)

Kategori 1: Aktörlerin Cinsiyete ve Cinsiyet Rollerine Bakışları	
Kategori 2: 6284 Sayılı Yasanın Odağı	
Kategori 3: Kadınların Uzaktaki Köyü 6284	
Kategori 4: 6284 Sayılı Yasa Neden Başarılı Olamıyor?	Çantada Gezdirilen Kararlar/Kağıt Üzerindeki Etkisiz Günü Kurtaran Tedbirler
	Zayıf Bağlantı/Kurumsal Koordinasyon Sorunu
	Caydırıcı Olmayan Cezalar
	Kapsam Dışı Bırakılan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Sorunu

IV. ERZURUM SAHA ARAŞTIRMASININ BULGULARI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

A) KATILIMCILARININ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın pilot araştırması 01 Şubat 2024-15 Şubat 2024 tarihleri arasında, alan araştırması ise 01 Mart 2024 - 01 Ekim 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda gönüllülük esasına göre 5'i kadın ve 4'ü erkek olmak üzere 9 kolluk personeli, 3'ü kadın 2'si erkek 5 avukat ve 1 Aile Mahkemesi hakimi⁵⁹ olmak üzere 6 yargı üyesi, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Erzurum Temsilciliği üyesi 4 kadın, 1'i kadın 1'i erkek olmak üzere 2 Erzurum Büyükşehir Belediye görevlisi, ve Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi 2 kadın olmak üzere toplamda 23 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri⁶⁰

Katılımcı Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Doğum Yeri	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Aktöründe Çalışma Süresi
KOLLUK						
KP1	Kadın	34	İlçe	Bekar	Lisans (Sosyal Bilgiler)	4 Yıl
KP2	Erkek	33	Köy	Evli	Ön Lisans (Polis M. Yüksekokulu)	1.5 Yıl
KP3	Erkek	39	Köy	Evli	Lisans (Tarih)	10 Yıl

Sosyolojik Yapılarda Araştırılması-İzmir Örneği, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2004. isimli çalışması ile *Risk Kapıyı Kırınca: Kentlerde Yoksulluk, Dayanışma, Güven ve Güvenlik*, 1. Baskı, İstanbul: Libra Yayınları, 2010. isimli çalışmasında Kategorik-İçerik Perspektifi tekniğini Lieblch vd. (1998)'den yararlanarak kullanan ve metafor-metonomlar ile zenginleştirilmesini sağlayan araştırmacılarıdır.

⁵⁹ Erzurum Adliyesinde 3 Aile Mahkemesi ve 3 Aile Mahkemesi Hakimi olması ve birinin gönüllü katılımı nedeniyle anonimliğinin sağlanması için araştırmaya katkı sağlayan hakimin bilgileri tabloda belirtilmemiştir.

⁶⁰ Aile Mahkemesi Hakimi ve avukatlar "yargı" kategorisi altında sıralanmıştır. Bu bağlamda kolluk personelleri "KP", avukatlar "AV", Aile Mahkemesi hakimi "AMH", Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Erzurum Temsilciliği üyeleri "KADEM", Erzurum Büyükşehir Belediyesi görevlileri "BP" ve Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyeleri "AÜP" olarak kodlanmıştır

KP4	Kadın	33	İl	Evli	Lisans (Sosyoloji)	4 Yıl
KP5	Kadın	36	İlçe	Evli	Lisans (Sosyal Bilgiler)	2 Yıl
KP6	Kadın	39	İlçe	Evli	Ön Lisans (Polis M. Yüksekokulu)	4 Yıl
KP7	Kadın	26	İl	Evli	Ön Lisans (Halkla İlişkiler)	1 Yıl
KP8	Erkek	29	Köy	Evli	Ön Lisans (Polis M. Yüksekokulu)	1 Yıl
KP9	Erkek	28	Köy	Evli	Ön Lisans (Polis M. Yüksekokulu)	1 Yıl
YARGI						
AMH	-----	--	-	-	-	-
AV1	Kadın	29	İl	Bekar	Lisans (Hukuk)	7 Yıl
AV2	Erkek	38	İlçe	Evli	Lisans (Hukuk)	6 Yıl
AV3	Erkek	38	İl	Evli	Lisans (Hukuk)	7Yıl
AV4	Kadın	46	İlçe	Evli	Lisans (Hukuk)	9 Yıl
AV5	Kadın	28	İl	Bekar	Lisans (Hukuk)	4 Yıl
STK						
KADEM1	Kadın	24	Köy	Bekar	Lisans (Sağlık Yönetimi)	2 Yıl
KADEM2	Kadın	48	İlçe	Bekar	Lisans (El Sanatları ve Nakış Ö.)	1 Yıl
KADEM3	Kadın	35	İl	Evli	Lisans (Tıp)	9 Yıl
KADEM4	Kadın	28	İlçe	Bekar	Lisans (Hukuk)	4 Yıl
ÜNİVERSİTE						
AÜP1	Kadın	37	İl	Evli	Doçent (Hukuk)	2 Yıl
AÜP2	Kadın	52	İl	Evli	Profesör (Sosyoloji)	4 Yıl
BELEDİYE						
BP1	Erkek	32	Köy	Evli	Y. Lisans (İşletme)	7 Yıl
BP2	Kadın	52	İl	Evli	Lise	4 Yıl

Araştırmaya katkı veren görüşmecilerin yaş aralığı 24 ile 52'dir. Katılımcılardan 12 kişi 31-40, 7 kişi 20-30, 3 kişi de 41-50 ve 2 kişi ise 50 yaş üstüdür. Medeni durumları incelendiğinde 17'si evli ve 6'sı da bekadır. Katılımcılardan kolluk kategorisi altında yer alan katılımcılardan 5 katılımcının temel polislik eğitimini içeren Polis Meslek Yüksekokulu mezunu olduğu, diğer 4 katılımcının 2'sinin sosyal bilgiler, 1'inin tarih ve 1'inin sosyoloji bölümü mezunu olduğu görülmektedir. STK kategorisi altında yer alan katılımcıların sağlık yönetimi, el sanatları ve nakış öğretmenliği, "tıp fakültesi" ve "hukuk fakültesi" gibi çeşitli bölümlerde eğitim aldıkları anlaşılmaktadır. Yargı kategorisinde yer alan katılımcıların tümü hukuk fakültesi mezunudur. Üniversite kategorisinde yer alan katılımcılardan 1'i Sosyoloji profesörü bir kadın iken diğeri hukuk fakültesinde doçent ünvanlı öğretim üyesidir. Son olarak Belediye kategorisinde yer alan katılımcılardan kadın katılımcı lise mezunu iken, erkek katılımcı işletme bölümünde yüksek lisans eğitimi almışlardır. Kadına yönelik şiddet biriminde çalışma ve nitelikleri bağlamında ise özel bir eğitim almadıkları ve kurumsal görevlendirme niteliğinde çalıştıkları belirlenmiştir.

B) KATEGORİ 1: AKTÖRLERİN CİNSİYETE VE CİNSİYET ROLLERİNE BAKIŞLARI

Araştırma kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadelede yer alan yerel izleme komitesi aktörleri aynı zamanda farklı kurumların uygulayıcı ve değerlendirici elemanları olarak diğer illerde olduğu gibi Erzurum ilinde de kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarının yürütülmesinde rol oynayan kişiler ve kurum temsilcileridir. Cinsiyetin, cinslerin

fiziksel niteliklerine göre biyolojik cinsiyet ya da kültürel ve toplumsal yapı tarafından belirlenen toplumsal cinsiyet temelinde kadının aile ve toplumdaki yerine ilişkin değerlendirmeleri yasanın uygulamasında ya da uygulamanın önünde engel oluşturmaları cinsiyete dayalı işbölümünde kadınları konumlandırma biçimleri bağlamında sorgulanmıştır. Kolluk personeli ile yapılan görüşmelerde büyük çoğunluğu biyolojik cinsiyeti temel aldıkları görülmüştür. Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün cinsiyetçi eril biçimini meşru gören güvenlik personeli erkekler, bu ayrımı din ve geleneksel cinsiyet rol ve sorumluluklarıyla temellendirmişlerdir. Kadının asli görevinin ev işleri yapmak ve çocuk bakımını üstlenmek olduğuna ilişkin görüşlerinin savunusunu yapmışlardır. Kadın, özel alanda tanımlayarak, duygusal doğası gereği sessiz, sakin, fedakar, sabırlı, anlayışlı, duyarlı olmasını, erkeğin ise evin geçimini sağlayan, dışarı ile bağlantı kuran, evdeki güç gerektiren işleri yapan, eş ve çocukları koruyup kollayan kişilerdir⁶¹.

Kadının insan hakları mücadelesinin en temel kavramlarından biri toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Muhafazakâr ve eril cinsiyet hiyerarşisinde kadınla erkeğin eşit olmayacağını, birbirini tamamlayacağını ifade etseler de, zimni olarak erkek egemenliğini kabul etmektedirler. Erkeğin fiziksel-kas gücünde üstün olduğunu, buna uygun işlerde ve rollerde yer alması, kadının ise anneliği ve duygusallığı üzerinden eviçi ve bakım sorumluluklarını yerine getirmesinin gereğine vurgu yapmaktadırlar. Nitekim KP3'in "...baba hem dışarıda çalışıp da gelip de aynı şekilde evde bir ev hanımı ile aynı şartlarda çalışması söz konusu değildir. Çocukların bakımı, ev temizliği yemek bulaşık çamaşır yıkanması kadın işleridir. Bunlar kadının işleri olmalıdır..." ifadeleri bunun en açık göstergesidir. Bu yaklaşım derneğin varoluşta eşitlik ve sorumlukta adalet, yani ailede ve toplumsal hayatta adaletli sorumluluk ve rol paylaşımı anlayışı olan ev ve bakım sorumluluklarından muaf tutan anlayışla uyumludur. Benzer biçimde KP2 de biyolojik cinsiyet temelinde eşit olunamayacağını ve sorumluluk adaletinin bir gereği olarak evişlerinin kadının işi olduğu düşüncesini şöyle açıklamıştır;

"Şimdi kadın erkek eşit değildir tabii ki. Bazı farklılıklarımız var. Ondan dolayı... Şimdi bunun tabii ki bizim örf adet geleneklerimiz var, o var, bir de medeni kanun var, bir de dini yönü var. Üç ayrı çeşitten değerlendirdiğimiz zaman eşitliği de bulamıyoruz. Ayrıca çocuk bakımı, evle ilgilenmesi, kadının sorumluluğu."

⁶¹ Sema Yılmaz, Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği, Sayı: 2 Temmuz ISSN: 2602-4446 İMGELEM, 2018, s.19; Pelin Vargel Pehlivan "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:31, Bahar 2017/1 s.500.

Erkek kolluk kuvvetleri aynı temelde cinsiyet eşitsizliğini dinsel görüşlerle ve kadının fiziksel güçsüzlüğü bağlamında dile getiren kadın polislerden K5, cinsiyete dayalı ataerkil rollerle şöyle açıklamıştır;

“Anayasal haklar konusunda eşitiz ama fitrat ve yaratılış konusunda kadın ve erkeğin eşit olduğunu düşünmüyorum... Kadının sorumluluğunda olması gereken işler tabii erkekte bunlara yardımcı olmalı müsait olduğu ölçüde. Ama bunlar asli olarak kadında, erkeğinde daha ağır işler de, tamir işlerinde erkeğin sorumluluğunda olmalı...” (K5).

Erzurum ili örneğinde 6284 sayılı yasanın uygulayıcı aktörleri arasında hem davaları üstlenen ve hem de yasa bağlamında karar verici merci olan katılımcılar da toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın erkek eşitliği konularında kolluk kuvvetleriyle benzer açıklamaları dile getirmişlerdir. Örneğin AV3, erkek yargı üyesi; “Fiziksel yapı olarak ya da düşünce yapısı olarak, manevi bakış açısı olarak kadın erkek eşit olamaz, ama hak anlamında, kanun anlamında eşit olması gerekir...” açıklamasıyla cinsiyete dayalı stereotiplerle kadınların aileiçi rollerini ve sorumlulukları değerlendirmiştir. Ona göre duygusallık gerektiren işler kadınlar tarafından yapılmalıdır.

Erzurum örneğinde şiddetle mücadele komisyonu üyeleri arasında yer alan ve muhafazakar kimliği ile tanınan KADEM üyeleri yasa önünde eşitliği ve hakları kabul etseler de, cinslerin biyolojik farklılıklarını fitrat temelinde ele almakta, cinsiyete dayalı eril ve geleneksel işbölümünü sorumluluk adaleti, yani erkeğin evi geçindirme ve kadının da evişlerini ve evin tüm sorumluluklarını yerine getirme, geleneksel cinsiyet rollerine uygun davranmaları gerektiğini belirtmektedirler. KADEM4 görüşlerini şöyle dile getirmiştir;

“Kadın ve erkeğin eşit olmadığını düşünüyorum. ...kadının gerek fitrat olarak yaratılışı gerekse de erkeğin fitrat olarak yaratılışı itibari ile her ikisinin eşit olarak değil de, adaletin doğru şekilde tesis edilebilmesi halinde daha düzenli bir toplum oluşacağı kanaatindeyim. Çünkü fiziki olarak kadının güç yetemeyeceği işleri erkeğin yapması beklenirken kalkıp da kadın ve erkeğin eşit olduğu iddiası bir hayalden ibaret diye değerlendiriyorum. Eşitlik değil de doğru planlama ve doğru çözümleme ile birlikte daha güzel bir hayat çerçevesi çizilebilir. Eşler arasında değerlendirme yapacak olursak aynı evin içine girdikten sonra kadın ve erkeğin belirli bir işbölümü olacağı düşüncesinde değilim...”

KADEM 3’de fiziksel olarak erkeklerin üstün olduğunu ifade ederken cinsiyete dayalı işbölümünün geleneksel kadınlık rollerine kadınların sahip çıkması anlayışı şöyle açıklamıştır;

“Erkeklerin fiziksel anlamda kas kitlesi anlamında da daha yoğun yaratılması elbette ki fiziki anlamda güç gerektiren işlerde erkeklerin uğraşması için yaratılış felsefemiz bu şekilde zaten. Bu yüzden de yardımlaşma noktasında güç gerektiren işlerde erkeğin daha büyük pay alması gerektiği kanaatindeyim. Temizlik, yemek, bulaşık, ev içi işler de kadın ön planda ama erkeğin de yardımcı olması gerekiyor. Erkeğin dışarı işi ile daha çok ön planda olması ev içi işlere de yardımcı olması gerekiyor.”

Diğer meslek üyelerinde olduğu gibi belediye temsilcileri de dinsel referanslara da başvurarak ataerkil aile ve toplum değerleriyle değerlendirerek ve geleneksel toplumsal yapının eril rol ve sorumluluklarına atıf yaparak toplumun ‘erkekleri koruma içgüdü’ olarak açıklamışlardır. BP2 bunu şöyle açıklamıştır;

“...Yaratılış olarak kadın erkek eşit değil. Ama hak olarak ikisi de insan olduğu için eşit. Yaratılış olarak güç olarak bir kadın erkeğin gücünü yapamaz, hissedemez. Ev hanımının sorumlulukları evin genel işleri ile uğraşmak. Erkeğin de dışardaki işler ile ekonomi ile alakalı işlerle uğraşmak. Erkeklerle koruma içgüdü’ toplum tarafından yüklenmiştir. Örneğin gece bir şey alınacaksa tabi oraya bir kadının değil, erkeğin gitmesi uygun görülür. Kız isteme merasiminde bile erkek kızı ister. Banlar düşünüldüğü zaman erkeğin sorumlulukları ayrı, Kadının sorumlulukları ayrı olduğu evliliğin ilk aşamasında toplum olarak yüklemiş oluyoruz. Kadın çalışıyor ise yemek, ütü genelde kadına yönelik işlerdir. Bunlara hiçbir kadının karşı çıkacağı bir durum olduğunu düşünmüyorum.”

Araştırmaya katılan 23 katılımcının 22’si cinsiyetçi bakış açısıyla ve biyolojik cinsiyet temelinde cinslerin ailede ve toplumdaki yerini tanımlamış, dinsel temelde fitratı gereği kadının zayıf olduğu düşüncesini savunmuşlardır. Aynı bakışla kadınların savunulması, korunması ve sakınılması gereken olarak pasiflik üzerine temellendirmişlerdir. Erkeğin cinsiyet rollerinin koruyucu, yönlendirici ve hatta hükmediciliğine vurgu yapmışlardır. Erzurum üzerine yapılan diğer çalışmalarda da ⁶² kentteki bakış açısının yaygınlığına dikkat çekilmekte ve kadınların da erkek hegemonyasını benimsedikleri dile getirilmektedir.

⁶² Aydın, *op.cit.*, s.183.

Araştırmaya katılan ve üniversiteyi temsil eden AÜP1 kodlu kadın katılımcı ise diğerlerinden ayrıışmakta, toplumsal cinsiyet eşitliği benimsemekte, hatta kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması gereğini şöyle savunmaktadır;

“Bence kadın ve erkek bütün yükü birlikte bölüşmeli. Çocuğun bakımı, yedirilmesi, içirilmesi, ev işleri... Yüğü eşit olarak paylaşmak gerekiyor. Bu da yapılabiliyor. Bunu yapan aileler daha sağlıklı oluyor. Bu toplumsal cinsiyet dediğimiz, kadın ve erkeklere roller biçmek, benim karşı olduğum bir şey. Fitrat diyoruz ya hani... İşte biyolojik olarak farklılık. Doğru farklı özelliklere sahibiz ama bu kocamın benden üstün, ayrıcalıklı olduğu anlamına gelmez. Ben çocuğa bakabiliyorsam, yemek yapabiliyorsam o da pek ala yapabilir. Bence bunu kullanıyorlar. Toplumda yerleşmiş erkek egemen düşünce bunu da kullanıyor kendi çıkarı için.”

C) KATEGORİ 2: 6284 SAYILI YASANIN ODAK NOKTASI: KADIN MI? AİLE Mİ? AİLE İÇİNDE KADIN MI?

6284 sayılı yasanın yürürlüğe girmeden önce, henüz tasarı aşamasında iken adının değiştirilmesi, birçok kadın kuruluşunun, STK'nın ve milletvekillerinin itiraz etmesine ve tepki göstermesine sebep olmuştur. Yasa, tasarı halinde iken “Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunması Yasa Tasarısı” ismini taşmakta iken, kabul edildiğinde ve yürürlüğe girdiğinde adı değiştirilmiş; “Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ismini almıştır. Dolayısıyla yasanın ortaya çıkmasına kaynaklık eden “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” bu açıdan göz ardı edilmiştir⁶³. Yasanın kadına yönelik şiddetin önlenmesinde aile odaklılığı eleştiren tek katılımcı Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi AÜP1, şöyle dile ifade etmiştir;

“Kanunun esas çıkarılış amacı zaten kadına yönelik şiddeti önlemek, İstanbul sözleşmesi de temelde kadına karşı şiddeti önlemeyi hedef alır. Ama der ki taraf devletler bu sözleşmeyi bütün ev içi şiddet mağduru hakkında uygulamaya teşvik edilirler. Yasanın çıkarılış amacı kadın. İsminde bile kadın ikinci sırada, ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi. Diyebilirsiniz ki ne olacak bir başlık değil mi? Çok çok önemli. Başlıktan dolayı kanun sadece aileyi koruyor kadını değil. Kadını sadece kocasından ve sevgilisinden koruyor. Bir kere başlık o nokta itibarı

⁶³ Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit.*, s.374-375; Sallan Gül, Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri, *op.cit.*, s.97; Ayşegül Dalkır Kahveci, *op.cit.*, s.33-38.

ile hatalı, aileye vurgu yapması, her kadını ikinci sıraya atması itibari ile temel amacı ile uyumlu değil.”

Diğer katılımcılar yasanın aile odaklılığını bir gereklilik olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Özellikle güvenlik personeli olan erkek katılımcıların sahip olduğu ataerkil düşünce yapısı, yasanın aile yapısını olumsuz etkilediğini, ailenin dağılmasına sebebiyet verdiğini ileri sürmektedir. Zaten 6284 Sayılı Yasa'ya ilişkin olarak getirilen en büyük eleştiri aile bütünlüğünü bozan bir yasa olduğu yönündedir⁶⁴. 6284 sayılı kanunun aile birliğini bozduğu, çocuklar için psikolojik yıkım sebebi olduğu, gençleri evlenmekten soğuttuğu, gayrimeşru ilişkileri arttırdığı, evden uzaklaştırılan erkeğin eve döndüğünde daha fazla şiddet uyguladığı yönündeki negatif eleştiriler⁶⁵ kanunun çıktığı 2012 yılından bu güne kadar dile getirilmektedir. Bu tartışmalar erkek bakış açısıyla ve ataerkil düşüncenin çizdiği çerçevede yapılan tartışmalardır. Hatta bu kanunun boşanmaları arttırdığı ve kaldırılması yönünde kampanyalar dahi yürütülmektedir⁶⁶. Nitekim araştırmaya katılan KP3, erkek kolluk üyesinin “*Özellikle bütün müracaatlarda uzaklaştırma alındığı için karşı taraf bu sefer daha da kinleniyor. Bu sefer aile içi şiddet olayları daha da artıyor*” ifadeleri ile KP2, erkek polis memurunun aşağıdaki ifadeleri erkek bakış açısıyla yasanın şiddet gören kadını değil de, erkek merkezli bir bakışla değerlendirmektedir. Tedbir kararlarının uygulanmasını erkeğin ailedeki otoritesini sarsarsan bir uygulama olarak gördüğünü şu sözlerle ifade etmiştir;

“...Ama biraz da eziyor erkekleri diye düşünüyorum. Yani tamam kadınları koruyor, ama erkekleri uzaklaştırarak, ezerek, aile yapısında bozulmaları ön plana çıkarıyor. Aileyi kurtarmak değil yani. Erkeği uzaklaştırınca ailenin kurtulacağı varsa da olmuyor. Aileyi yıktığını düşünüyorum daha çok...”

Benzer biçimde KADEM2 katılımcısı da eril bakışı dile getirmekte, muhafazakar ataerkil aile değerleriyle kadının beyanını değil, erkeğin aileiçi konumun koruması gereğini belirterek aile için kadın düşüncesini şöyle savunmuştur;

“Kanundaki bazı maddelerin taraflı olduğunu düşünüyorum. Kadının beyanı esastır bence yanlış bir yaklaşım. O yüzden bir kadın olarak ya da bir KADEM temsilcisi

⁶⁴ Alican Şen, *op.cit.*, s.152

⁶⁵ 6284 sayılı yasanın aile yapısını bozduğu, aile birliğini dağıttığı ve şiddeti daha çok artırdığı yönünde medyada yer alan eleştirilere örnek olarak şu yazılar gösterilebilir;

-Yeni Akit Gazetesi Köşe Yazarı Faruk ARSLAN'ın 11.09.2017 tarihli “6284 Yuvayı Yıkıyor” başlıklı köşe yazısı (Bkz.: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/6284-yuva-yikiyor-393091.html>),

- Doğruhaber Gazetesi Köşe Yazarı İbrahim KOÇYİĞİT'in 31.07.2018 tarihli “6284 sayılı kanun aileyi dağıtıyor” başlıklı köşe yazısı (Bkz.: <https://dogruhaber.com.tr/haber>)

-Medya90 isimli internet sitesi köşe yazarı Adem ÇEVİK'in 29.10.2022 tarihli “Aileyi yıkan kanunlardan 6284'den kurtulmalıyız!” başlıklı köşe yazısı (Bkz.;<https://www.medya90.com/kose-yazilari/>)

⁶⁶ Dalkır Kahveci, *op.cit.*, s.168.

olarak 6284 bana göre tam anlamı ile olması gerektiği gibi değil. Taraflı yazıldığını düşünüyorum. Yani mağdur dediğimiz bir yerde sadece kadın değil, bazen mağdur erkek de olabiliyor. Her iki tarafı da kapsayabilmeli. Kadının söylemi esastır mesela kadın yalan da söyleyebilir. Kadın yalan söylemeyen bir varlık değil, belki o anı istismar etti. Belki kendi çıkarlarına göre hareket etti.”

Erkek katılımcılar gibi KADEM üyesi bazı katılımcılar da şiddet mağduru kadınlara doğru ve hızlı müdahaleyi sağlayan tedbir talebinin yanlış olduğunu, öğrenilmiş bir dindarlık ve muhafazakar bakışla ifade etmektedirler. Yasanın kadını şiddetten koruma amacını kadınlar için bir ayrıcalık ve erkeklere karşı bir ayrımcılık olarak tanımlamaktadırlar. Hatta kadın katılımcılar yasanın ilgili koruyucu hükmünü kadınların istismarına açık olarak değerlendirilmektedir. Oysa 6284 sayılı yasanın 8. Maddesinde “*Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz*” ifadeleri hukuk sisteminin adil ve etkin işlemesi açısından önemlidir. Şiddetin veya şiddet tehlikesinin varlığına işaret eden emarelerin bulunması koruyucu tedbir kararlarının alınması için yeterli kabul edilmelidir⁶⁷. Buradaki amaç şiddet tehlikesi altında olduğunu bildiren kadını korumaktır. Zira koruyucu tedbirlerin amacı, şiddet mağdurlarını korumak, şiddeti durdurmak, şiddet mağdurunun bağımsız karar almasını ve şiddetten uzak kalmasını sağlamaktır⁶⁸. Yine BP1 kodlu erkek katılımcının aşağıdaki ifadeleri kadına karşı şiddetle mücadelede önemli rol oynayan kamu personelinin yasaya olumsuz bakışı ve kadına şiddeti basitleştirme ifadeleri aile ve erkek odaklılığın meşrulaştırıcı niteliği bağlamında oldukça düşündürücüdür;

“Burada karşılaşılan kadının beyanının esas alınması konusunda şiddet görmese dahi erkek en ufak ses yükseltse bile kadın şiddet ettiğinde eğer erkek uzaklaştırma alıyorsa buda yanlış. Burada iddianın ispatı olması gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten bir fiziki veya psikolojik şiddet varsa, bunun da ailede ki diğer bireylerin beyanı ile ispatı varsa kesinlikle cezalandırılmalı. Ama eşim bana sesini yükseltti diyen bir kadının beyanı ile o erkeği 6 ay evinden uzaklaştırdığımız da bu sefer erkeği durduk yere şiddete meyillendirebilir...”

⁶⁷ Sezgi Öktem Songu ve Asiye Şahin Emir, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Çalışma İlişkilerine Etkisi, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2, Aralık 2020, ISSN: 2529-0142, s.1163.

⁶⁸ İlknur İşler Gürer, 6284 Sayılı Kanunda Koruyucu Tedbirlerin Özellikleri Ve Kadının Beyanının Esas Alınması Hususu, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 2, Yıl 2021, s.35.

6284 sayılı yasanın amacı şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların koruyucu ve önleyici nitelikteki her türlü tedbirlerden yararlandırılmasıdır⁶⁹. Kadınları cinsiyete dayalı şiddetten korumak ve bu tür şiddeti engellemek için alınan özel tedbirler erkek egemen bir bakışla erkeklerin üstünlüklerini korumak ve aileiçi konumlarının sarsılmasına neden olacağı gerekçesiyle ayrımcılık olarak değerlendirilmektedir. Erkek polis katılımcılarının aksine bazı kadın polis katılımcılar yasanın eksik yönlerine dikkat çekmişlerdir. Örneğin KP1 kadın güvenlik personeli "...yani kesinlikle kadınları korumaya yönelik bir kanun ama ben hep böyle olduğunu düşünüyorum..." derken, bazı kadın polisler de KP7 gibi "...kanun kadınlarımızı koruyor evet, kanunun yeterli olduğunu düşünüyorum. Kanunun kadınıma güç ve güven verdiğini düşünüyorum" sözleriyle yasanın etkin koruma sağladığını ifade etmiştir.

Yargı üyesi kadın katılımcılar ise yasanın uygulayıcı aktörü olarak yasanın amacına hizmet ettiğini ama eksiklikleri olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin AV5; "*Kadınları korumaya yönelik tabi ki korumaya yönelik. Zaten çıkış gayesi bu. Hani kadınlar için çıkmış özel bir kanun. Ama yeterli bir kanun tabi ki değil...*" ifadeleriyle-yasanın gerekli tedbirleri içerdiğini ama uygulamada sorunlar olduğuna vurgu yapmışlardır.

D) KATEGORİ 3: KADINLARIN UZAKTAKİ KÖYÜ 6284

Türkiye’de 12 yıldır uygulamada olan 6284 sayılı yasanın bilinirliğini artırmaya yönelik önemli çalışmalar hem sivil toplum kuruluşları, hem de uluslararası ve ulusal düzlemde hem meslek elemanları için hem de toplumsal farkındalık düzeyinde bazı çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin, UN Women Türkiye ve Türkiye Adalet Bakanlığı'nın iş birliği ile hazırlanan *6284 Sayılı Kanun Uygulama Rehberi*⁷⁰, yasanın etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla yargı üyeleri yönelik detaylı bilgiler sunmaktadır. Bunun yanı sıra, MORÇATI, Kadının İnsan Hakları Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Barolar ve benzeri sivil toplum kuruluşlar, düzenledikleri eğitimler, yayınladıkları yayınlar ve oluşturdukları atölye çalışmalarında kamuoyunda 6284 sayılı yasa konusunda farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Sivil toplum kuruluşları bilgilendirme kampanyaları düzenlemekte ve kadınların 6284 sayılı yasadaki nasıl

⁶⁹ Ali H. Yağcıoğlu, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlemesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 19, Özel Sayı: Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, 2017, s.921; Öktem Songu ve Şahin Emir, *op.cit.*, s.1159.

⁷⁰ UN Women Türkiye ve Türkiye Adalet Bakanlığı'nın iş birliği ile hazırlanan *6284 Sayılı Kanun Uygulama Rehberi*'nin tam metnine ulaşmak için BKZ.: <https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/Dergi/100620241702416284%20Uygulama%20K%C4%B1lavuzu.pdf>
Erişim Tarihi: 06.09.2024

yararlanabileceklerini öğretmek için yöntemler geliştirmektedirler. Özellikle şiddete maruz kalan kadınlar için yasanın sunduğu koruyucu tedbirlerin nasıl işlediği hakkında toplumu bilgilendirme çalışmaları ön plandadır.

6284 sayılı yasanın toplum tarafından bilinirliğini artırmaya yönelik bu çalışmaların başarılı olup olmadığı konusu ise tartışmaya açıktır. Sallan Gül,⁷¹ Alican Şen⁷² ve Ercoşkun⁷³ gibi çok sayıda araştırmacı kadına karşı şiddetle mücadele eden kurumlar ve personelleriyle yaptıkları araştırmalarda 6284 sayılı yasanın bilinmediğini ve koruyucu hükümlerin sağlıklı uygulanmadığını göstermektedir. Kanunun ve kanun kapsamındaki tedbirlerin de hala toplumun önemli bir kısmı tarafından bilinmediği, kanun hakkında bilgisi olan kadınların da bu bilgilerinin yüzeysellikten öteye geçemediğine dikkat çekilmektedir.

Erzurum ilinde kadına yönelik şiddetle mücadele eden kurum temsilcileriyle yapılan görüşmelerde kendilerinin bilgi sahibi oldukları ama yasanın içerik ve uygulamalarından şiddet gören kadınların ve toplumun yeterli bilgiye sahip olmadıklarıdır. Örneğin belediye personeli BP1 erkek katılımcı; *“yasayı yeterince bildiklerini sanmıyorum. Bu konuda daha fazla bilgilendirme faaliyetleri yapılabilir...”* ve yine KP8 erkek kolluk üyesi; *“sürekli gelen vatandaşlar haberdarlar. Ama çoğu kişi de haklarını, 6284’ü bilmiyor. Yani kanunun içeriğini, tedbirleri, yok hangi tedbir kararlarının verileceğini bilmiyor.”* şeklinde açıklamıştır. Benzer biçimde AMH Aile Mahkemesi kadın hâkimi de; *“Vatandaşların bu konuda yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünmüyorum. Çünkü bireysel olarak bizlere verilen dilekçeler 3-5 satır yazılarak sunulan dilekçeler oluyor. Yasadan hiç haberleri yok. İçerikten haberleri yok”* toplumun kanun içeriği hakkında yetkin olmadığını dile getirmiştir. Katılımcıların dikkat çektikleri gibi yasanın içeriğinin ve ruhunun topluma anlatılması konusunda çalışmaların yürütülmesinin bir gereklilik olduğu yönündedir.

E) KATEGORİ 4: 6284 SAYILI KANUN NEDEN BAŞARILI OL(AMI)MUYOR KADINLARI NEDEN KORU(YA)MUYOR?

Uluslararası sözleşmeler ve 6284 sayılı yasa devlete kadına yönelik şiddetle mücadele etme ve kadın erkek eşitliğini sağlama görevini vermektedir. Kadının insani haklarını koruma altına almak devletin yürütmesi gereken bir politikadır ve asli sorumluluk devlet ve ilgili

⁷¹ Sallan Gül, *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri*, op.cit., s.2281-292.

⁷² Alican Şen, op.cit., s.152

⁷³ Ercoşkun Şenol, op.cit., s.453.

kurumlarının⁷⁴. Yasanın amacı, toplumun ihtiyaçlarına yanıt vermek olmalıdır. Nitelik itibarıyla de objektif, genel olma ve kamu yararını gözetmenin yanı sıra öngörülebilir, ulaşılabilir ve etkili olma özelliklerini taşımaktadır⁷⁵. Bu bağlamda, 6284 sayılı Kanun'un etkinliği de, aile içi şiddeti önlemeye yönelik tedbirlerin ne kadar etkili şekilde uygulandığı ve bu tedbirlerin şiddeti önleme amacına ne ölçüde hizmet ettiği ile ilişkilidir. 6284 sayılı yasa, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kadılar lehine birçok olumlu kazanım sağlamasına⁷⁶ rağmen, kadına yönelik şiddetin önemli bir sorun olarak devam ediyor olması amacını gerçekleştirme ve sorunu ortadan kaldırma adına yetersiz kaldığını göstermektedir. Nitekim araştırmaya katkı sağlayan katılımcılar da 6284 sayılı yasanın başarılı olamamasının sebeplerinin, taşıdığı çeşitli eksiklikler olduğunu vurgulamışlardır. Bazı katılımcılar yasanın başarılı olamamasının sebebini yasanın şiddetin kaynağını toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu göz ardı etmesine bağlarken (AÜP2, KADEM3, BP2), bazı katılımcılar (AV3, KADEM2) yasa kapsamında uygulanan tedbirlerin yetersiz ve kağıt üzerinde kalmasına, bazı katılımcılar (KP4, AV1, BP1) tedbirlerin geçici olmasına bağlamaktadır. Yine yasa kapsamında uygulanan cezaların caydırıcı olmamasını yasanın başarısızlığına etki eden önemli bir etken olarak gören katılımcılar (AÜP1, AÜP2, KP6) olduğu gibi, aktörler arasındaki koordinasyon sorununun şiddetle mücadeleyi sekteye uğratan en önemli etken olduğunu ileri süren katılımcılar da (AV4, KADEM4, AMH, KP1) olmuştur. Araştırma kapsamında 6284 sayılı yasanın uygulayıcıların gözünden neden başarılı olamadığı sorusu yöneltildiğinde dört görüş öne çıkmış ve dört kategori altında değerlendirilmiştir.

1- Alt kategori: Çantada Gezdiren Kararlar/Kâğıt Üzerindeki Etkisiz Günü Kurtaran Tedbirler

6284 sayılı yasanın uygulama yönetmeliği ile koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını düzenlemektedir⁷⁷. Koruyucu tedbir kararları hâkim ve mülki amir tarafından verilebilirken, önleyici tedbir kararları hâkim ve kolluk amiri tarafından verilmektedir. Yasa kapsamında verilen koruyucu tedbirler, şiddete maruz kalmış kadınların hayatını sürdürebilmesi, sosyal ve ekonomik hayata yeniden entegre edilmesi amacını taşıırken, önleyici tedbirler şiddet uygulayan

⁷⁴ Necla Öztürk, Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Öneriler, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi- İnÜHFD - Cilt:8 Sayı:1, 2017, s.24; Dalkır Kahveci, op.cit., s.3.*

⁷⁵ Nihan Özalp Yancı, Türkiye'de Yasa Yapımı: Nicelik Sorunu Mu, Nitelik Sorunu Mu?, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 61-1,2006, s.:267-295.*

⁷⁶ Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit., s.375; Alican Şen, op.cit., s.152.*

⁷⁷ 18 Ocak 2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan "6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği"nin "Tedbir Kararları" başlıklı Üçüncü Bölümünde düzenlenmiştir.

kişinin kadına yönelik şiddet içerikli davranışlarının engellenmesini amaçlamaktadır⁷⁸. 6284 sayılı yasa farklı boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Katılımcıların yasanın odağı bağlamında kadın ya da aileye bakışları şiddeti önleme niteliğine ilişkin görüşleriyle yasanın teknik uygulama boyutlarına ilişkin görüşlerinde ayrışmalar söz konusudur. Katılımcılar yasa önünde kadın erkek eşitliğinin genel kabulünde ortak görüş beyan etmiş olup, uygulamada kendi kurumsal sorumluluklarının çerçevesi konusunda bilgi sahibidirler. Benzer biçimde koruyucu ve önleyici tedbirlerin yasanın amacını gerçekleştiremediği, birçok açıdan yetersiz kaldığına dikkat çekmişlerdir. Özellikle hukuki Yine hukuk kökenli sivil toplum temsilcileri de tedbirlerin etkisiz kaldığı, şiddeti önleme noktasında ise yaramadığı, tedbir sonrasında şiddet ortamının devam ettiğini ifade etmişlerdir. AV3, erkek katılımcı ile ve KADEM2, kadın katılımcı yasanın tedbir kararlarına ilişkin yetersizliklerini şöyle ifade etmişlerdir;

“Kâğıt üzerinde yazılmış olan bir tedbirin kime ne faydası var? Tedbir kararı veriliyor ama kâğıt üzerinde. Takip edilebilir değil. Yani uygulamaya dökülmeyen hiçbir şey yeterli değildir. İşte diyorum şiddet uygulamış uzaklaştırma kararı verdim. Adam akşamında evi basıp kadını tekrar dövüyor. Bir uzaklaştırma kararı kağıdının çantamda gezdiriyor olmam dışında bir faydasının olmamasının ne yararını görüyorum ki...”

Diğer taraftan tedbirlerin teknik olarak uygulamada takip edilemez olmasına vurgu yapan katılımcılar, kurumsal yetersizliklere de dikkat çekmişlerdir. Özellikle tedbir kararlarının uygulayıcı aktörlerinden olan güvenlik güçleri gerek araç gereç yetersizliği gerekse personel yetersizliği nedeniyle tedbirlerin takip edilemediğini dile getirmişlerdir. KP8, erkek güvenlik üyesi bu durumu şöyle açıklamıştır;

“Tedbir uygulanan kadın şahsı biz haftalık uğrayıp bir sorun olup olmadığını soruyoruz, imkanlar elverdiği ölçüde. Ama bazen takip etmekte zorlanıyoruz, işte görev yoğunluğu oluyor, aracımız olmuyor mesela, başka işleri takip etmek gerekebiliyor. Aksayabiliyor takip etmek yani...”

KP9, erkek kolluk görevlisi de tedbir kararlarının uygulanabilirliğinin sorunlu olduğunu, hatta kurumsal olanaklar göz önüne alındığında imkansızlaştığını şu ifadelerle dile getirmiştir;

“Bence tedbirler uygulanabilir değil. Teknik olarak takip edemiyoruz. Buraya belki yılda 250 konu geliyor. Biz bu konuların hepsini personel olarak takibini yapamayız. Öyle bir imkânımız yok. Her eve polis yerleştirmek lazım, o da ülke çapında olmaz.”

⁷⁸ Yağcıoğlu, *op.cit.*, s.929-930.

Dolayısıyla da takip edemiyoruz. Takip olmayınca tedbir işe yaramıyor... Yani ben 4 yıldır buradayım. Aynı kişilerle muhatap olduğumuz çok fazla kişiler var. Müdavimlerimiz yani, sürekli aynı kişiler. Tedbir kararı uyguluyoruz ancak bu sefer kararı ihlal ettiğine dair geliyor. Tedbir bunlarda bir işe yaramıyor...”

Katılımcılar tedbir kararlarının yetersizlikleri nedeniyle şiddet döngüsünün tekrarladığını ve önleyici tedbirlerin farklılaşması gereğini vurgulayan katılımcılardan AMH kadın hakimi tedbir kararlarının ihlali karşısındaki çaresizliğini “...mesela ben üç yıldır çalışıyorum bu mahkemede. Sürekli aynı isimleri görüyorsam o zaman mesela ne yapabilirim?” diyerek açıklamıştır. Aynı şekilde KADEM2, kadın katılımcı tedbir kararlarının gözden geçirilmesinin gereğini şu sözlerle dile getirmiştir;

“Uygulama esnasında, yani şiddeti uygulayan kişinin psikoloğa gidip aynı anda gidip eşine şiddet uyguladığına da şahit olduk. Gittim psikoloğa şunları anlattım senin de haberin olsun deyip, üzerine eşini döven kişiler de var. Yani demek ki burada bir eksik var. Demek ki psikolog işe yaramamış. Tamam usul olarak uygulanması gereken bir işlem var. İşlem basamağı var. Ama kişinin hiçbir işine yaramamış, orada da eksiklikler var. Etkinliği tam değil işe yararlılığı sorgulanır.”

Erzurum ili örneğinde il koordinasyon komisyonunda yer alan ve şiddetle mücadele aktörlerinden olan katılımcıların hemen hepsinin 6284 sayılı yasa kapsamında uygulanan tedbirlerin uygulama aşamalarının sorunlu olduğunu, kağıt üzerinde kaldığını ve takip edilemez olduğunu vurgulamışlardır. Bunun nedeni kısmen, failerin yaptırım olmaksızın tedbir kararlarını ihlal edebilmeleri gerçeğinde ve mağdurlara etkili koruma sağlayamamalarından kaynaklanmaktadır⁷⁹. Ayrıca verilen tedbir kararlarının takip edilmesinde yaşanan zorluklar tedbirin kâğıt üzerinde kalmasına sebep olurken şiddetle mücadeleyi de sekteye uğratmaktadır. Oysa ki İstanbul Sözleşmesinin kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi konusunda öngördüğü bütüncül yaklaşım⁸⁰ şiddetle mücadelenin her alanında benimsenmelidir. Bu kapsamda sözleşmenin benimsediği 4P ilkesi olan “Önleme (Prevention), Koruma (Protection), Cezalandırma (Prosecution) ve Bütüncül Politikalar (Integrated Policies)” çerçevesinde koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

6284 sayılı yasa ile ilgili eleştirilerin en önemlilerinden birisi her tedbir türü için altı aylık bir süre sınırı getirilmesidir⁸¹. Kadınları şiddetten korumak için alınan koruyucu ve

⁷⁹ Human Right Wach, *op.cit.*, s.74.

⁸⁰ Sözleşmenin kadına yönelik şiddetle mücadelede önerdiği 4P yöntemi ile ilgili ayrıntılı inceleme için bakınız; <https://istanbulsozlesmesi.org/istanbul-sozlesmesinin-onemi/> Erişim Tarihi: 16.09.2024

⁸¹ Ercoşkun Şenol, *op.cit.*, s.446.

önleyici tedbirlerin kadınları şiddetten uzaklaştırma sürelerinin kısıtlı olması, kadınların belli bir süre korunduğu ve bu süre bitiminde tekrar şiddet görmeye açık hale gelmeleri uygulanan tedbirlerin önemli eksikliği olarak katılımcıların ifadelerine de yansımıştır. Bu tedbirlerin, kadınları şiddet tehlikesinin ortaya çıktığı veya şiddete maruz kalınan ilk anda bir kalkan görevi gördüğü ifade edilmiştir. 6284 sayılı yasa ile ilgili önemli bir sorun olarak belirli bir süre tedbirler vasıtasıyla şiddetsizlik ortamının yaratılabildiği, ancak tedbir süreleri sonlandıktan sonra güvenli ortamda yaşama süresinin de sonlandığı katılımcılar tarafından altı çizilmiştir. KP4 kodlu kadın katılımcının "...şöyle yani tedbir kararı boyunca tamam en fazla 6 ay, 6 aydan sonra kalıcılık yok. Dediğim gibi kısa süreli oluyor." İfadeleri ile AV1 kodlu kadın katılımcının "Kadına barınma yeri sağlanıyor mesela. Şöyle yapılıyor; kadını geçici süreyle misafir ediyor yani işte 3 ay değilse 6 ay. O süreçte kadın yani o süreç bittikten sonra kadının artık kendi başının çaresine bakması gerektiğine inanılıyor." İfadeleri tedbirlerin geçiciliğini vurgulaması bakımından önemlidir.

Benzer şekilde KP5 kadın polis, KADEM4 üyesi ve BP1 erkek katılımcı tedbirlerin geçici olduğunu ve kadınlara kısa süreliğine şiddetsiz bir ortam/yaşam sağladığını şöyle ifade açıklamışlardır:

KP 5: Tedbirler tam koruyor mu? Tabii ki tam olarak korumuyor. Tedbir bittikten sonra kadın yine evine dönüyor ve şiddet uygulayan şahısla beraber yaşamak zorunda kalıyor. Yani geçici bir çözüm oluyor. Belki bir süre korunmuş oluyor, işte korkusuz günler geçiriyor. Ama bu bir süre devam ediyor. Tedbir kararlarını 1-2-3, ay veriyoruz. Kadın maddi açıdan çalışmıyor, Çocukları da olduğu için 1-2 ay idare ediyor. Sonrasında aile evine geri geliyor. Erkeğe muhtaç çünkü. Öyle hissediyor. İş olmuyor, orada da bir açık olabiliyor. Evine döndüğü zaman erkek şöyle düşünebiliyor. Eşim benden şikâyetçi oldu. Bu tedbir kararları uygulandı. Ne oldu? Geri geldi yorumunu yapanlar var. Burada da karşı tarafı rehabilite edemiyorsak, gerekli desteği almıyorsa kararında ısrarcı ise ilerlemiyor"

KADEM 4: "Tedbirler kadınları şiddetten koruma ve uzaklaştırma noktasında yeterli değil. Yeterli olsaydı şu an şiddete yönelik bir araştırma yapıyor olmazdınız. Biz de bunları tartışıyor olmazdık. Kalıcı değil bence geçici çözümler sunuyor. Tedbirler süreli olduğu için süre bittikten sonra kadın ne yapıyor, erkek ne yapıyor şiddet devam ediyor mu bunları bilemediğimiz için, kurumlar olarak bilmek te istemediğimizden kalıcı çözüm sunulmuyor."

BP 1: "Tedbirlerin çıkış amacı tabii ki kadını şiddetten korumaya yönelik ama alınan önlemler kişilerin uyguladığı şiddete yeterli değil. Çünkü erkek bir şekilde

uzaklaştırma kararı alınsa da onu bir şekilde bulabiliyor. Süre geçtiği zaman hırs yapıp süresi dolduktan sonra gittiğin de yine aynı şiddeti uygulayabiliyor. Bu yüzden üzerinde biraz daha çalışılması gerekiyor. Erkek 6 ay uzaklaştırma aldı, süre bitti, tekrar şiddet uyguluyor.”

Ayrıca katılımcı bazı kolluk kuvvetleri mensupları, 6284 sayılı yasa kapsamında uygulanan koruyucu ve önleyici tedbirler ile cezaların kadınları şiddetten uzaklaştıramadığını, kadınların hayatında kalıcı değişiklikler meydana getiremediğini, şiddetin kaynağını ortaya çıkararak kökten çözüm sağlayamadığını ve yasanın bu yüzden başarılı olamadığını belirtmektedirler. 6284 sayılı yasa kadınların hayatında kalıcı değişiklikler meydana getirerek onların şiddet ortamından kurtulmasını sağlayamadığı gibi, şiddet uygulayana yönelik uygulanan ve şiddet uygulayana rehabilite etmesi beklenen tedbirlerin de işe yaramadığı KP4 ve KP6 tarafından şöyle ifade edilmiştir;

KP 4: “Yok kalıcı çözümler. Şöyle yani tedbir kararı boyunca tamam en fazla 6 ay, 6 aydan sonra kalıcılık yok. Yani kadını şikayetçi olduğu şeyi düzeltebiliyorsa evet. Ama harici mesela sürekli şiddet gören bir bayanı çok da hani kalıcı bir çözüm sunduğunu düşünmüyorum. Karşı tarafta şiddet uygulayana iyileştirmedeği süreç etkisi yok. Dediğim gibi kısa süreli oluyor. Kadın sonrasında evine dönüyor. Şiddet görmeye devam ediyor.”

KP 6: “Yani ben 4 yıldır buradayım. Aynı kişilerle muhatap olduğumuz çok fazla kişiler var. Müdavimlerimiz yani. Sürekli aynı kişiler. Tedbir kararı uyguluyoruz ancak bu sefer kararı ihlal ettiğine dair geliyor. Tedbir bunlarda bir işe yaramıyor.”

Katılımcılar tedbir kararlarının geçici koruma sağladığına dikkat çekmişlerdir. Oysa İstanbul Sözleşmesi'nin⁸²18. Maddesi taraf devletlerin, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddeti toplumsal cinsiyet perspektifiyle ele almasını gerekli kılmaktaydı. Yine aynı madde de mağdurun insan hakları ve güvenliğine öncelik verecekleri; mağdurlar, failer, çocuklar ve onların sosyal çevreleri arasındaki ilişkileri göz önünde bulunduran bütünlük bir yaklaşımı benimseyecekleri; ikincil mağduriyetin oluşmasını engellemeyi hedefleyecekleri; şiddete maruz kalan kadınların güçlendirilmesi ve ekonomik bağımsızlıklarına kavuşmaları için gerekli adımları atacakları belirtilmekteydi. Benzer biçimde sözleşmenin 20. Maddesinde taraf devletlerin, mağdurların şiddet sonrasında iyileşmelerini ve şiddetin etkilerini telafi edecek hizmetlere erişimini sağlamak amacıyla gerekli yasal düzenlemeleri veya diğer önlemleri

⁸² Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi - No. 210, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*, İstanbul, 11.V.2011, md.18, md. 20.

alacakları da ifade edilir⁸³. Dolayısıyla kadına karşı şiddetin başarılı bir biçimde önlenmesi için bütüncül bir bakış açısını içeren İstanbul Sözleşmenin yeniden imzalanması bir zorunluluktur. Bu kapsamda 6284 sayılı yasanın eksikliklerini giderecek ve cezasızlığı önleyecek tedbirlere ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması bir zorunluluktur.

2- Alt Kategori: Zayıf Bağlantı/Kurumsal Koordinasyon Sorunu

Kurumlar arası koordinasyon, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin hizmet içi eğitim ile birlikte şiddetle mücadelede olumlu adımlar atılmasını sağlayacak önemli bir etken⁸⁴ olmasına karşın, 6284 sayılı yasanın uygulama aşamasında ortaya çıkan sorunların başında kurumlar arası koordinasyon eksikliği gelmektedir⁸⁵. Şiddetle mücadele aktörleri ile yapılan görüşmeler sonucunda uygulamada koordinasyon konusunda aksaklıklar yaşandığı, bu aksaklıkların mücadeleyi olumsuz etkilediği aktör üyelerinin tecrübelerine yansımıştır. Özellikle yargı üyeleri ve KADEM temsilcileri kurumlar arasındaki iletişimsizliklerden ve bürokratik süreçlerin yarattığı mağduriyetlerden bahsetmektedirler. Yargı üyelerinden AV3 “*koordinasyon sağlayamıyoruz, aile sosyal politikaları ile hiç sağlayamıyoruz. Bürokratik süreçler hakim her şeye. Çünkü aile ve sosyal politikalar bir tapu dairesi gibi bir kurum. Yani toplumun içerisine dahil olmuş bir şey değil, evrak üzerinden yürüyormuş gibi bir kurum...*” İfadeleri ile AMH kodlu aile mahkemesi hakiminin “*Kurumlar arası koordinasyon olması lazım. Koordinasyonsuzluk var tabi. Yani şöyle ben bir kişi ile ilgili tedbir kararı veriyorum, sonrasında o tedbir uygulandı mı? Kişi tedbir e uydu mu? Bilmiyorum. Geri dönüş olmuyor. İletişim yok.*” İfadeleri bu durumun delili niteliğindedir. Benzer şekilde katılımcılardan AV4 ve KADEM4 da kurumlar arasındaki iletişim sorunlarını ve bürokratik süreçlerin yarattığı mağduriyetleri deneyimledikleri tecrübelerini şöyle anlatmaktadır;

AV 4: “Koordinasyonda kurumların eksik kaldığını görmekteyiz. Bürokrasi çok uzatıyor işi. Örneğin Erzurum 1 Aile Mahkemesince verilen psikolojik ve ekonomik şiddetin önlenmesine dair tedbir kararını uygulamada kolluk ile sorunlar yaşadık. Mahkeme ve kolluk arasında yazışma süreleri nedeniyle. Yazışmalar bi süre aldı vs. İtiraz süreleri de eklenince derken aylardır aracına kavuşamayan müvekkil artık

⁸³ Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi - No. 210, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*, İstanbul, 11.V.2011, md.18, md. 20.

⁸⁴ Moroğlu, *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi*, *op.cit.*, s.379.

⁸⁵ Dalkır Kahveci, *op.cit.*, s.133.

kararı da mahkemeyi de görmek istemiyorum diyerek var olan bir hakkından vazgeçmek zorunda kaldı.”

KADEM 4: “Bence burada aktörlerin birbirinden haberdar olmadığı düşüncesindeyim. Zira genel itibari ile kadınlar işte bir yere geldiğinde, bir kuruma, bize veya şönime veya baroya, kurumlar arası bir iletişim olması gerekir. Biz böyle bir başvuru aldık siz nasıl bir süreç işletiyorsunuz birlikte daha etkin bir süreç yürütebilir miyiz? Baroya şu aşamadan sonra mı gidelim? Yahut ilk etapta mı gidelim? gibi bir paydada birleşebiliriz. Paydaşların bu hususlar içinde yeterince işbirliği içerisinde olmadığını düşüncesindeyim.

Kolluk personelleri ise şiddetle mücadele aktörleri arasındaki başka bir koordinasyon sorununun hafta sonu veya resmi tatil günlerinde yaşandığı dile getirmişlerdir. Kolluk tarafından verilen tedbir kararları hafta sonu veya resmi tatil günlerine isabet ettiğinde hakim onayına sunulamamakta, hakim onayına sunulamayan tedbir kendiliğinden kalkmaktadır. Bu durum kadınların tekrar şiddete maruz kalmasına sebep olacak önemli bir risk oluşturmaktadır. Yine kolluk tarafından verilen ve hakim onayına sunulması gereken tedbirlerin, hakim onayına sunuluncaya kadar olan süre içerisinde şiddet uygulayan tarafından ihlal edilmesinin ihlalden sayılmaması kadınlar için önemli bir risk oluşturmaktadır. Bu durum KP3 kolluk personeli tarafından şöyle ifade edilmektedir;

KP 3: “İhlallerde koordinasyon sıkıntıları yaşıyoruz. Çünkü mesela bazen hafta sonu olur, adliye 7/24 açık olmadığı için biz de ihlalde tedbir kararı veremediğimizden sorun oluyor. Yani ilk olayda bir tedbir kararı verdik. Mahkeme kapalı hakim onayına sunamadık. Hakim onaylamadı. Tedbir kararı verildikten sonra yani 4-5 saat sonra tedbir ihlal edildi. Yapılabilecek bir şey yok. Çünkü adliye kapalı. Biz farklı bir tedbir uygulayamıyoruz.

Diğer taraftan “kadına yönelik şiddetle mücadele koordinasyon toplantıları”nın, sonuç odaklı olmadığı bazı katılımcı polislerin altını çizdiği başka bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Koordinasyonu sağlamak, şiddetle daha etkili mücadele için aktörler arasındaki iş birliğini güçlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu toplantılarda alınan kararların uygulamaya geçmediği, birçok kurumun mecburiyetten ve isteksizce bu toplantılarda bulunduğu dile getirilmektedir. KP1 bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

“Genelde baktığımız zaman üç ayda bir izleme değerlendirme koordinasyon toplantıları yapılıyor. Oraya tüm kurumlar geliyor işte Belediye, Üniversite, Diyanet, ŞÖNİM, Mahkeme bazen mahkemeden hâkimler geliyor. İşte savcı beyler geliyor, STK'lar dan gelen var, bu KADEM gibi, çok fazla katılan oluyor. Ama

toplantılarda konuşulanları sahada uyguladığı konusunda kararsızım aslında. Uygulamaya çalıştıklarını düşünüyorum ama bilmiyorum başarılı değil veya çoğu orada konuşulduğu ile kalıyor.”

Yalnızca şiddetle mücadele aktörlerinden Erzurum Büyükşehir Belediyesi üyesi, BP1, “... aksaklık yaşamıyoruz. Kurumlar arası ikili ilişkilerle işlemler hızlandırılıyor.” ifadelerinden de anlaşıldığı üzere kurumlar arasında herhangi bir koordinasyon eksikliği olmadığını, kurumların birbirleri ile iletişim halinde çalıştığını belirtmiştir. Ancak diğer tüm aktörlerdeki üyeler kendileri dışındaki diğer kurumlarla çeşitli koordinasyon sorunları yaşadıklarını, bu koordinasyonsuzluklarında şiddetle mücadeleyi olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

Kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için yapılan çalışmalarda, hukuki düzenlemeler önemli bir yer tutar. Ancak, bu mücadelenin başarılı olabilmesi için sadece yasalar yeterli değildir; farklı girişimler, uygulamalar ve aktörler arasındaki güçlü işbirliği ile bu mücadelenin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gereklidir. Şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması adına, hukuki düzenlemeler de dâhil olmak üzere gerekli tüm önlemler alınmalı, şiddet vakalarında etkin bir soruşturma yürütülmeli, faillerin cezalandırılmasının yanında mağdurların zararları giderilmeli ve bu konular için yeterli kaynak ayrılmalıdır. Ayrıca, kapsamlı politikaların uygulanması da önemlidir. Şiddetle mücadele eden aktörlerin, kadına yönelik şiddeti toplumsal bir sorun olarak görmesi ve bu sorunu çözmek için devletin ve toplumun her kesiminin katkısıyla zihniyet değişikliğini hedefleyen yaptırımlar getirilmesi büyük önem taşır. Kadına yönelik şiddetle mücadele edenlerin, birbirleriyle uyumlu ve sistemli çalışması, sorunun etkin bir şekilde çözülmesinde ve ortadan kaldırılmasında stratejik bir role sahiptir⁸⁶.

3- Alt Kategori: Caydırıcı Olmayan Cezalar

Genel olarak cezanın/cezalandırmanın amacı, daha önceden suç işlemiş olan bireylerin yeniden suç işlemelerini engellemek ve suç işleme eğiliminde olan bireyleri de bu davranışı gerçekleştirmekten caydırmaktır⁸⁷. Dolayısıyla cezanın amacı, bireyi suç işlemekten vazgeçirmek veya caydırmaktır. Bu amaç doğrultusunda 6284 sayılı yasa kapsamında

⁸⁶ Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit.*, s.379; Özlem Çakır, Tijen Harcar, Olca Sürgevil ve Gönül Budak, Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu, *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), Eylül-Aralık, 2008, s.67; Alican Şen, *op.cit.*, s.155.

⁸⁷ Zahir Kızmaz, Ceza Veya Kriminal Yaptırımın Suç Oranları Üzerindeki Caydırıcı Etkisi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2005, s.211.

uygulanan cezaların da şiddet uygulayan/uygulayabileceğini düşünen kişileri caydırıcı nitelikte olması gerekmektedir. Ancak 6482 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet eylemlerinin önüne geçilebilmesi adına önemli bir kazanım olsa da, 2012 yılında yürürlüğe girdiği göz önünde tutulduğunda, yasanın tek başına yeterli etkiyi ve caydırıcılığı sağlamadığı görülmektedir⁸⁸. Yine İstanbul Sözleşmesinin 66. Maddesi temelinde oluşturulan “Kadınlara Yönelik ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadele Uzman Grubu –GREVIO” tarafından 15 Ekim 2018 tarihinde açıklanan Türkiye’ye ilişkin ilk değerlendirme raporunda; mahkemelerin verdiği cezaların caydırıcı olmadığı ve koruma kararlarının genelde kısa süreli olduğu eleştirileri yer almıştır⁸⁹.

6284 sayılı yasanın başarılı olamamasının başka bir önemli nedeni, hemen hemen tüm aktörlerin ifadelerinde karşılığı olan bulgu, şiddet uygulayana yönelik uygulanan yaptırımların caydırıcı olmamasıdır. Verilen tedbir kararlarının şiddet uygulayan erkeği bu şiddeti uygulamaktan caydırmadığı, hatta tedbir kararı varken şiddet uygulamaya devam ederek tedbir kararını ihlal edenlere verilen “zorlama hapis” kararlarının dahi işe yaramadığı belirtilmektedir. Var olan düzenlemelerin caydırıcı niteliğinin zayıf olması nedeniyle, erkeklerin şiddet uygulayabileceğini düşünmektedirler⁹⁰. Nitekim KADEM 3 şöyle açıklamıştır;

“Cezalar çok yetersiz. Hatta ceza yaptırımlarına uğramış kişileri, daha da büyük bir şiddet girişimi ile yeniden görüyoruz. Yani kadın bir şiddete maruz kaldı evet, fiziken, sonra cezai yaptırım aldı bir erkek. Bu sefer dönüp canına kast edecek boyutta bir şiddet uygulayabiliyor. Daha fazla artıyor”.

Benzer şekilde AÜP1’de cezaların caydırıcı olmadığını “Cezalar caydırıcı değil. Tabii salıverilirim, tutuklanmam, adli kontrol şartıyla serbest kalırım diye düşünüyorum.” ve AÜP2 “Düşünmüyorum çünkü eğer öyle olsa aynı şeyi bir daha yapmaz, aynı davranışları bir daha sergilemez. Bu anlamda cezaların zayıf kaldığını düşünüyorum” ifadeleriyle mevcut yasanın uygulamadaki başarısının sınırlı kaldığına dikkat çekmektedirler. KP6 da cezaların caydırıcılığının nedenini adli kontrol üzerinden şöyle açıklamıştır:

⁸⁸Ersan Şen ve Cem Serdar, Huzuru ve Sükunu Bozma Suçu ve Israrlı Takip (Stalking), 2022, <https://sen.av.tr/en/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-isararli-takip-stalking> (Erişim Tarihi:15.10.2024)

⁸⁹Nazan Moroğlu , GREVIO Değerlendirme Raporu, 2019, <https://nazanmoroglu.com/wp-content/uploads/2018/11/GREVIO-De%C4%9Ferlendirme-Raporu-hakk%C4%B1nda-N.M.-yaz%C4%B1s%C4%B1.pdf> , (Erişim Tarihi:19.10.2024)

⁹⁰ Büşra Ülger, 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun İncelemesi Ve Kanunun Uygulama Alanı, 2023, <https://www.ozgunlaw.com/makaleler?title=6284&year=> (Erişim Tarihi:20.10.2024.)

“6284 caydırıcı değil bence. Biz burada silahla kadını vuran şahısın bile adli kontrole salındığını gördük. Kadın başından ve omzundan yaralanmıştı, Ama kadına karşı silahlı bir saldırıydı sonuçta ve bu olayla alakalı önce firar etti şahıs. Sonra yakalandı. Herhangi bir tutuklanma olmadı. Adli kontrole serbest kaldı. Ölebilirdi de kadın.”

Araştırmaya katılan ve farklı meslek gruplarından olan katılımcıların büyük çoğunluğu şiddet uygulayana yönelik yaptırımların caydırıcı olmadığına dikkat çekerek, tedbir kararı devam ettiği halde faillerin şiddeti sürdürmekte ısrarcı olabildiklerini belirtmişlerdir.

4- Alt Kategori: Kapsam Dışı Bırakılan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Sorunu

6284 sayılı yasanın 1. Maddesinde kanunun amacının şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi olarak vurgulanmaktadır. Ancak şiddeti ortaya çıkaran sebeplere yönelik bir önlemeden bahsedilmemektedir. Şiddetin toplumsal sebep ve etkilerinin bilinmesi ve bunları ortadan kaldırmaya yönelik tedbirler alınması, şiddetle mücadelede etkinliği sağlamak açısından önemlidir⁹¹. Nitekim kadına yönelik şiddet ve bunun bir türü olan ve yasanın odağında yer alan aileçi şiddetin temel kaynağının toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu belirten uluslararası ve ulusal pek çok çalışma vardır⁹². İstanbul Sözleşmesi'nde de toplumsal cinsiyet ve kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddete detaylı bir şekilde tanımlanmışken, 6284 sayılı yasada "toplumsal cinsiyet" tanımının bulunmaması önemli bir boşluktur⁹³. Araştırmaya katılan bazı kadın katılımcılar da 6284 sayılı yasanın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik içeriğe sahip olmadığına dikkat çekmişlerdir. Yasa kapsamındaki kadına

⁹¹ Fatma Başar ve Nurdan Demirci, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ve Şiddet, KASHED, 2015 2(1), s.43.

⁹² Kadına yönelik şiddetin temel kaynağının toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve patriyarkal ilişkiler olduğunu vurgulayan çalışmalar için bakınız –Sylvia Walby, *Patriyarka Kuramı*, Çev.:Hülya Osmanağaoğlu, Dipnot Yayınları, 2. Baskı Ankara, 2021; Yakın Ertürk, *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddet Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Yakın Ertürk'ün Türkiye Ziyaretlerine İlişkin Raporu*, İnsan Hakları Ortak Platformu Yayını 2007 www.ihop.org.tr/doya/YE/yeturkiyerapor.pdf, Erişim Tarihi: 06.11.2022 ; Abeda Sultana ve Saadet Altay, Ataerkillik ve Kadının İkincilliği; Kuramsal Bir Analiz, *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, C. 11, S.1(23), 2019, s.417-427; Michael D. Smith, Patriarchal Ideology and Wife Beatings: A Test of a Feminist Hypothesis, *Violence and Victims*, 1990, 5(4): 257–73. [Crossref](#). PubMed; Tuğba Metin Acher ve Senem Kurt Topuz, Güç İlişkileri Bağlamında Ataerkillik Şiddeti Anlamak, *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi* 6-1 (2022), 126-139; Şeref Uluocak, Gökhan Gökulu, Olgun Bilir, Nigar E. Karacık ve Dilek Özbay, *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet, Çanakkale Örneği ve Çanakkale'de Kadın Hakları Konusundaki Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kısa Tarihçesi*, Paradigma Akademi Yayınları, 2014.

⁹³ Şener, op. cid., s.4.

yönelik şiddetle mücadele süreçlerinin, olay gerçekleşikten sonra ve mağdura/kurbana müdahale şeklinde olduğu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortaya çıkardığı şiddeti göz ardı ettiği katılımcılar tarafından ifade edilen ve etkinliği olumsuz yönde etkileyen bir olumsuzluktur. KADEM3 kadın katılımcı bu olumsuzluğu şu sözlerle anlatmaktadır;

“Koruma altındaki kadınların hala cinayete kurban gittiği şiddetin artarak devam ettiği bir toplumda yaşıyorsak, öncelikle bizim şiddete ileten, şiddete götüren süreçlerin neler olduğu ile ilgili tanımlarımızı doğru yapmamız gerekir. Bir kadın neden şiddete uğruyor? Bir erkek neden şiddet uyguluyor? Bunları doğru tanımladığımızda bu sorunlara yönelik çözümler ürettiğimizde biz ancak şiddeti engelleyebileceğiz. Şiddet olduktan sonrasına ya şu an müdahale etmiş oluyoruz. Şu an için biz bu yasayla şiddet olduktan sonrasına müdahale ediyoruz. Şiddet uygulayan erkeğin aslında kendi kişilik özelliklerini tamamlamamış, belki de o eksikliğini şiddet uygulayarak tamamlamaya çalışma güdüsü olarak görebiliriz. Kendi eksikliğini kadına şiddet uygulayarak, ona istediğini yaptırmaya çalışarak gidermek için şiddet uyguluyor. Bu erkeğin hâkimiyet sağlama aracı veya kadını elinin altına alma aracı...”

6284 sayılı yasa şiddet vakası yaşandıktan sonra etkili olan, şiddetin tekrar etmesini önlemeye yönelik uygulamalar içeren bir yasadır⁹⁴. Dolayısıyla yasanın, şiddeti ortaya çıkaran sebepleri ortadan kaldırmaya yönelik tedbir veya uygulamalar içermediği söylenebilir. Kadına yönelik şiddetin failinin erkek olduğu ve cinsiyetlendirilmiş bir şiddet olduğu⁹⁵ göz önünde bulundurulduğunda, yasanın şiddetin yaşanmadan önlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak, ataerkil zihniyeti dönüştürecek tedbir ve uygulamalar barındırması şiddetle mücadele kapsamında atılması gereken önemli bir adımdır. Bu nedenle uygulamada ciddi dirençlere yol açan ataerkil düşünce yapısının dönüştürülmesi için polis, jandarma, savcı, aile mahkemesi hakimi, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve meslek elemanlarına yönelik eğitim çalışmalarının yapılmasını zorunlu kılacak maddelerin yasa kapsamına dahil edilmesi gereklidir⁹⁶.

⁹⁴ Dalkır Kahveci, *op.cit.*, s.164.

⁹⁵ Mehtap Hamzaoğlu ve Bülent Şener, Kadına Yönelik Şiddet Olgusunun Sosyo-Politik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel-İdeolojik Kökleri Üzerine Bir Değerlendirme: “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği” Ve “Namus” Olguları, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 12 Sayı: 24, Aralık, 2022, s.12.

⁹⁶ Sallan Gül, *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri*, *op.cit.*, s.292.

SONUÇ

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelenin yasal dayanağı olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012 yılından beri yasanın adı, odağı ve şiddeti önlemedeki rolü ve etkinliği bağlamında tartışılmaktadır. 6284 sayılı yasa üzerine yapılan araştırmalar⁹⁷ yasanın bilinirliği ve uygulayıcılarının koordinasyon eksiklerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalığın yeterli olmadığı üzerine yoğunlaşmaktadır. Erzurum ili örneğinde yapılan saha çalışmasının nitel bulguları da il düzeyinde şiddetle mücadele eden kurumların ve uygulayıcılarının yasanın hukuki boyutu konusunda uygulayıcıların yasa ve süreçleriyle ilgili bilgi sahibi olduklarını ama toplumun genelinin ve şiddet mağduru kadınların farkındalık ve bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu yönündedir. Katılımcıların pek çoğunun ifade ettikleri gibi yasa kapsamında şiddetle mücadele için uygulamaya konulan tedbirler ve cezalar, kadını merkeze koyarak kadın odaklı yaklaşım ile oluşturulmadığı için sorunu ortadan kaldıracak radikal çözümler sunamayan, geçici, kâğıt üzerinde ve yüzeysel olmaktan öteye geçemeyen tedbirler/cezalardır.

6284 sayılı kanun kapsamında tedbir kararlarının uygulanmasındaki yetersizlikleri dile getiren çoğu katılımcı, kurumsal kapasite sorunlarına odaklanmış ise de, şiddetin kaynağını sorgulama konusunda yasanın koruyucu tedbir kararlarındaki esasları erkek mağduriyetine bağlamakta, erkeğin aile ve toplumdaki eril statüsünü korumayı amaçlamaktadır. Nitekim Erzurum il koordinasyon komisyonu temsilcilerinden olan KADEM 4 *‘kadın ve erkeğin eşit olduğu iddiası bir hayalden ibaret... fitrat olarak yaratılışı itibari ile her ikisinin eşit olarak değil de, adaletin doğru şekilde tesis edilebilmesi halinde daha düzenli bir toplum oluşacağı kanaatindeyim’* ifadesiyle eril cinsiyet adaleti savunulmaktadır. Kentin toplumsal yapısının geleneksel ve muhafazakar yapısına benzer biçimde kadına yönelik şiddetle mücadele eden bürokrasisi ve sivil toplum kuruluş temsilcileri biyolojik cinsiyet temelli yaklaşımları nedeniyle kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri boyutuna odaklanmamaktadırlar. Erkeğin fiziksel üstünlüğünü kas gücüne bağlayan, dinsel-fitratla açıklama çabası geleneksel cinsiyet rol ve sorumlulukları bağlamında kadını evle ve özel alanla tanımlamaktadırlar. Bu bakış açısı kadın ve erkeği sadece yasal eşitlikle ele alırken ailede ve toplumsal-kamusal alanda ataerkil kültür ve muhafazakar değerlerle erkek iktidarını meşrulaştıran bir anlayışı yansıtmaktadır. Aslında cinsiyet eşitliğini göz ardı eden bu bakış açısı Dalkır Kahveci’nin⁹⁸

⁹⁷ Şener, *op.cit.*, s.3-4; Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, *op.cit.*; Kırbas Caniklioğlu, *op.cit.*; Görücü, *op.cit.*; Alican Şen, *op.cit.*, s.155; Ercoşkun Şenol, *op.cit.*, s.427-428

⁹⁸ Dalkır Kahveci, *op.cit.*, s.155.

6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi yasasına yönelik eleştiriler bağlamında yasada kadın ve aile gibi ibarelerinin bir arada olmasının uygulayıcılarda bir karmaşa yaşattığına dair görüşü Erzurum örneğinde de görülmektedir. Katılımcılar cinsiyet eşitliği ve adaleti arasında kalmışlıkla yasayı değerlendirmekte, muhafazakâr bakışla cinsiyet adaletinin sorunu çözeceğine inanmaktadır. Bir başka ifadeyle geleneksel cinsiyet hiyerarşisinin bir gereği olarak kadının ailedeki rol ve sorumluluklarının gerekliliğini din ve gelenekle tanımlamakta, erkeğin eviçi statüsünü zedelediği ve dolayısıyla ailedeki otoritesini sarsması olarak gördükleri tedbir alma biçimini eleştirmektedirler. Erzurum Kadına Karşı İl Koordinasyon Komisyonunda yer alan aktörlerden özellikle güvenlik personeli ve sivil toplum temsilcilerinde yasadaki tedbir kararlarının, şiddetten korunmasına ilişkin tedbir kararlarının aile konutu üzerinden belirlenmesin ve kadının beyanın esas alınmasının kötü niyet göstergesi olduğunu ifade etmeleri işbirlikçi erkeklik anlayışını ortaya koyması bakımından önemlidir. Hatta kadınların şiddeti tetiklediği ve/veya yasadaki tedbir kararlarının uygulanış biçimini bir tehdit olarak görmeleri genel eril ve muhafazakâr bakışla değerlendirilmekte ve ‘*erkeği durduk yere şiddete meyillendirebilir...*’ türü ifadelerle eril bakış meşrulaştırılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin nedenlerini sorgulamak yerine şiddeti uygulayanla kurulan empatiyi güçlendiren söylemler öne çıkarılmaktadır.

Araştırmaya katılan dört katılımcı ise pek çok görüşüyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Yasanın şiddetten kadınları koruma amacına karşın etkin uygulanmamasının ve cezasızlığın şiddetin nedeni olduğuna dikkat çekmişlerdir. Ayrıca şiddetle mücadelede yasanın ruhunu oluşturan ve kadına yönelik şiddetin esas neden olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik önlemleri içeren bir reformun gerekliliğini de vurgulamışlardır. Dolayısıyla 6284 sayılı yasanın işlevselliğinin artırılması için İstanbul Sözleşmesi’nin bütüncül politikalarla hareket edilmesi ilkesi benimsenmeli ve sözleşme yeniden imzalanmalıdır. Şiddeti meşrulaştıran ve cezasızlık algısına neden olan söylemler yerine kapsamlı çalışmalar yapılarak, tedbir kararlarının uygulanabilir niteliği kurumsal kapasite gelişiminin yanında toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla yeniden düzenlenmelidir. 6284 sayılı yasanın eksikliklerini giderecek ve cezasızlığı önleyecek politikalar geliştirilmelidir. Şiddet mağduru kadınları şiddet ortamından uzaklaştıracak ve kadınların ekonomik bağımsızlığını sağlayarak tekrar şiddet ortamına dönmek zorunda kalmayacağı kalıcı çözümler üretilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alican Şen, Alican, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumlar Arası İşbirliği Süreci Ve 6284 Sayılı Yasanın Uygulanabilirliği”, *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 22, 2018, s. 141-161.
- Altınay, Ayşe Gül ve Arat, Yeşim, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”, 2. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2008.
- Anderson, Krisitn L., “Gender, Status, and Domestic Violence: An Integration of Feminist and Family Violence Approaches of Domestic Violence, Routledge”, *Journal of Marriage and Family*, Vol. 59, No. 3 (August), 1997, ss. 655-669.
- Aydın, Kadir, “Kadınların Düşünce Hayatında Erkeğin Egemenliği: Ev Kadınları Üzerine Bir Araştırma (Erzurum Örneği)”, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:4 (Güz), 2018, s. 161-186.
- Başar, Fatma ve Demirci, Nurdan, “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ve Şiddet”, *KASHED*, Cilt: 2, Sayı: 1, 2015, ss. 41-52.
- Bozkurt, Şener E., “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi”, Uzmanlık Tezi, KSGM, Ankara, 2011.
- Çakır, Özlem, Harcar, Tijen, Sürgevil, Olca ve Budak, Gönül, “Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu”, *Toplum ve Demokrasi*, Yıl: 2, Sayı: 4, (Eylül-Aralık), 2008, ss. 51-70.
- Dalkır Kahveci, Ayşegül, “6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü”, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ocak, 2019.
- Ercoşkun Şenol, Hatice Kübra, “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı: 13, 2019, ss. 423 – 459.
- Ertürk, Yakın, ”Sınır Tanımayan Şiddet”, “Paradigma, Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu”, 1. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2015.
- Görücü, Mesut, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yasal Mevzuat, Emniyet Birimlerindeki Uygulama Ve Antalya Örneği”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2018.

Hamzaoğlu, Mehtap ve Şener Bülent, “Kadına Yönelik Şiddet Olgusunun Sosyo-Politik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel-İdeolojik Kökleri Üzerine Bir Değerlendirme: “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği” Ve “Namus” Olguları”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 12 Sayı: 24 (Aralık), 2022, ss. 235-265.

İlkkaracan, Pınar, “*Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Doğu Anadolu’da Kadın ve Aile*”, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul: 1998, ss. 173-192.

İşler Güner, İlknur, “6284 Sayılı Kanunda Koruyucu Tedbirlerin Özellikleri Ve Kadının Beyanının Esas Alınması Hususu”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, 2021, ss. 27-73

Kandiyoti, Deniz, “*Cariyeler, Bacılar, Yurттаşlar, Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*”, Metis Yayınları, 6. Baskı, Kasım, 2019.

Kırbaş Canıklıoğlu, Seher, “Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 3, 2015, ss. 355-378.

Kızmaz, Zahir, “Ceza Veya Kriminal Yaptırımın Suç Oranları Üzerindeki Caydırıcı Etkisi”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, 2005, ss. 210-231.

Kuyaksil, Ali, “Türk Anayasalarında Kadın Hakları Ve Gelişimi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009, Cilt: 6, Sayı: 11, ss. 328-352.

Kümbetoğlu, Belkıs, “*Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*”, Bağlam Yayınları, Birinci Basım, 2005.

Küskü, Rumeysa, “Kadın Hakları Söyleminde Yeni Terkipler: Kadın ve Demokrasi Derneği Örneği”, *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Kasım, Cilt: 9, Sayı: 3, s. 121-137.

Moroğlu, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Mart-Nisan, Sayı 99, 2012, ss. 357-380.

- Moroğlu, Nazan, “GREVIO Değerlendirme Raporu,” 2019, Erişim Tarihi: 19.10.2024
<https://nazanmoroglu.com/wpcontent/uploads/2018/11/GREVIODE%C4%9Ferlendirme-Raporuhakk%C4%B1nda-N.M.-yaz%C4%B1s%C4%B1.pdf>, Erişim Tarihi 11.02.2023.
- Öktem Songu, Sezgi ve şahin Emir, Asiye, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Çalışma İlişkilerine Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 26, Sayı 2 (Aralık), 2020, ss. 1157-1178.
- Özalp Yancı, Nihan, “Türkiye’de Yasa Yapımı: Nicelik Sorunu Mu, Nitelik Sorunu Mu?”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 61, Sayı: 1, 2006, ss. 267-295.
- Özatalay, Döndü B., “Kadına Karşı şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Örgütlerinin Kamu Politikası Yapım Sürecindeki Rolü ve Etkinliği: KADEM ve Mor Çatı Dernekleri Üzerinden Bir Karşılaştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası Bilim Dalı, 2022.
- Özbilen, Arif B. ve Soygüt Arslan, Mualla B., “6284 Sayılı “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”un Değerlendirilmesi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:11 Sayı: 22 (Güz), 2012, ss. 365- 387.
- Özgen, H. Neşe “Van-Özalp ve 33 Kurşun Olayı Toplumsal Hafızanın Hatırlama ve Unutma Biçimleri”, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2003.
- Öztürk, Necla, “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Öneriler”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi-İNÜHFD* - Cilt: 8 Sayı: 1, 2017, ss. 1-32.
- Reçber, Bircan, “Türkiye’de şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Etkin Mi?”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi / Journal of Management and Economics Research* Cilt/Volume: 16, Sayı/Issue: 4 Aralık/December 2018, ss. 367-376.
- Sallan Gül, Songül ve Alican, Ayşe, “Türkiye’de Aile içi şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevleri ve Sığınmaevlerinin Unutulan Yüzü Çocuklar”, *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı*, II. Cilt, Ankara, Mutlu Çocuklar Derneği, 2012, ss. 630-642.

- Sallan Gül, Songül, Özen, Büşra & Kahya, Özlem, “Morçatı ve Şefkat-Der Örneğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Rolü”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, ss. 199-226.
- Sallan Gül, Songül, “*Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri, Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?*”, Genişletilmiş 3. Baskı, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2021.
- Şen, Ersan ve Serdar, Cem, “Huzuru ve Sükunu Bozma Suçu ve Israrlı Takip (*Stalking*)”, 2022, <https://sen.av.tr/en/makale/huzuru-ve-sukunu-bozma-sucu-ve-issarli-takip-stalking>, Erişim Tarihi: 15.10.2024.
- Şener, Ülker, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Ne Getiriyor?”, Araştırmacı, Yönetişim Etütleri, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Ankara, 2012.
- Taştan, Coşkun ve Küçük Yıldız, Aslıhan, “*Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler Raporu*”, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2019.
- Turhan, Ebru, “*Çatışma Yöntemleri Ölçeği’nin Türk Toplumuna Uyarlanması Ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Baz Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi*”, Uzmanlık Tezi, A.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Erzurum, 2005.
- Ülger, Büşra, “6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun İncelemesi Ve Kanunun Uygulama Alanı”, 2023, <https://www.ozgunlaw.com/makaleler?title=6284&year=> Erişim Tarihi:20.10.2024
- Vargel Pehlivan, Pelin, “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 16, Sayı:31 (Bahar), 2017, ss. 497-521.
- Walby, Sylvia, “*Patriyarka Kuramı*”, Çev.: Hülya Osmanağaoğlu, 2. Baskı Dipnot Yayınları, Ankara, 2021.
- Yağcıoğlu, A. Haydar, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 19, Özel Sayı: Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 2017, ss. 913-966.
- Yıldırım, Aysel, “Sıradan Şiddet ‘Türkiye’ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları””, Boyut Kitapları, İstanbul, 1998.

- Yılmaz, Cevdet, “*Risk Kavramının Farklı Sosyolojik Yapılarda Araştırılması-İzmir Örneği*”, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2004.
- Yılmaz, Cevdet, “*Risk Kapıyı Kırınca: Kentlerde Yoksulluk, Dayanışma, Güven ve Güvenlik*”, 1. Baskı, Libra Yayınları, İstanbul, 2010.
- Yılmaz, Sema, “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği”, *İMGELEM*, Sayı: 2 (Temmuz), 2018, ss. 55-76.

Diğer Kaynaklar

- Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi - No. 210, “*Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*”, İstanbul, 11.V., 2011.
- CEDAW, Concluding Comments, Turkey, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Thirty-Second Session, 10-28 January-2005, C/TUR/4-5, 2005.
- FRA, “*European Union Agency for Fundamental Rights, Violence Against Women: An EU-Wide Survey*”, Survey Methodology, Sample And Fieldwork, 2014. <http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-technical-re>, Erişim Tarihi: 28.09.2023.
- Human Rights Watch, “*Türkiye’de Kadına Yönelik ve Aile İçi Şiddetle, Mücadele ‘Korumadaki Zaafların Ölümcül Sonuçları’*”, Mayıs, 2022, <http://www.hrw.org>, Erişim Tarihi: 22.10.2022.
- İçişleri Bakanlığı, Kadın Acil İhbar Sistemi (KADES) ile, İhtiyacınız Olduğu Anda, Güvenlik Güçlerimiz Bir Tıkta Yanınızda, 25.11.2020, <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-acil-ihbar-sistemi-kades-ile-ihtiyaciniz-oldugu-anda-guvenlik-guclerimiz-bir-tikta-yaninizda>, erişim tarihi 10.11.2023.
- KADEM, “Varoluşta eşitlik, sorumlulukta adalet”, <https://kadem.org.tr>, tarihsiz.
- KADES (Kadın Destek Uygulaması), <https://www.egm.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades-merkezicerik>; T.C. İçişleri Bakanlığı, erişim tarihi 10.11.2023.

- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2020, 2021, 2022 ve 2023 Yılı Yıllık Verileri, <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3003/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2021-yillik-veri-raporu>, Erişim Tarihi: 07.11.2022
- KSGM, “*Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014.
- KSGM, “*Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2016.
- KSGM, “*Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)*”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2021.
- Morçatı, “*Evdeki Terör Kadına Yönelik Şiddet*”, 1995, https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2013/06/Evdeki-Teror_-Kadina-Yonelik-Siddet.pdf, Erişim Tarihi: 11.07.2024.
- Morçatı,, “*Geleceğin Elimde*”, Morçatı Yayınları, Kadın İnceleme Dizisi: 2, Yayına Hazırlayan: MORÇATI Kollektifi, Mart 1998.
- Morçatı,, “*Feminist dayanışma İle 25 Yıl*”, Yayına Hazırlayanlar: Berna Ekal, Ülfet Taylı, 2. Baskı, İstanbul, Kasım, 2021.
- TBMM, “*Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu,*” 2015, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss717-bolum-2.pdf>, Erişim Tarihi 11.02.2020.
- TBMM, “*Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*”, Sayı:315, 27. Yasama Dönemi, Mart, 2022, www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss315.pdf, Erişim Tarihi: 01.11.2022.
- TKDF, “*Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu 2023 Yılı Raporu*”, 2023, <https://tkdf.org.tr/bizden-haberler/2023-yili-kadin-cinayetleri-verileriraporu#:~:text=>.
- Türkiye İstatistik Kurumu, 2022 yılı Ulusal Eğitim İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim tarihi: 18.08.2022.

UN Women, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun UYGULAMA KILAVUZU”, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2023, <https://magdur.adalet.gov.tr/> Erişim Tarihi: 19.10.2024

Yeni Gün Gazetesi, “İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, KADES uygulamasını indiren kadın sayısının 6 milyona yaklaştığını söyledi”, Yenigün Gazetesi; 08.03.2024, <https://www.muglayenigun.com/kades-uygulamasini-indiren-kadin-sayisi-6-milyona-yaklasti/>).